A házasságok erősítésének útja ‑ a szabad szex megszüntetése

Dr. Tomka Ferenc[1]

Bevezetésül – Egy kormány-pályázat elvei

Magyarország Kormánya 2017-ben pályázatot írt ki ilyen céllal: Mit tehet az állami vezetés a házasságok, a családok és a népességszám védelmében?[2] A pályázat célját megfogalmazó anyag lényegileg összefoglalja azt, amiről tanulmánykötetünk szól, s jelen tanulmányunk is írni szeretne. Idézzük a pályázat lényegi pontjait.

„A magyar lakosság száma *1981 óta gyorsuló ütemben csökken*." – „Ezért elodázhatatlan, hogy mielőbb kezeljük azokat a problémákat, amelyek akadályozzák a gyermekvállalást", veszélyeztetik a családokat. A hátrányos *helyzet kialakulása megakadályozásának leghatékonyabb módja a megelőzés: a családnak,* mint a társadalmi védőháló legelemibb alkotóelemének *megerősítése*.

„Kutatások eredményei azt mutatják, Magyarország népessége rossz fizikai és mentális állapotban van,[3] ami számos tényezőre vezethető vissza. Ezek között jelentős helyet foglalnak el a *családi, párkapcsolati problémák köre, amelyek kihatnak a gyermekek és fiatalok mentális és fizikális állapotára." – „*Ugyanakkor a statisztikák arra is rávilágítanak, hogy a házasságban, családban élés az életminőségre, az életkilátásokra pozitívabb hatással van, mint bármely más együttélési forma, és ezen túlmenően a gyermekvállalásra is pozitívan hat."

2010 óta a Kormány folyamatosan hozott és hoz intézkedéseket, amelyek elősegítik a *családok anyagi helyzetének javulását*. Mindezek mellett szükséges a materiális kérdéseken túlmutató problémák megoldásával is foglalkozni. A prevenció hosszú távon eredményesebb, mint a konkrét problémakezelés. *Az anyagi- vagy párkapcsolati krízishelyzetek, a válások, a munkahely elvesztése, a lakás elvesztése, szenvedélybetegségek kialakulása és ezek miatt a családok szétesése, mind olyan krízishelyzetek*, amelyek megrengetik az egyén helyzetét, és gyakran vezetnek a társadalomban betöltött helyzetük romlásához, elszegényedéshez, munkanélküliséghez, hajléktalansághoz. Különösen súlyosan érintik ezek a krízisek a gyermekeket és a fiatalokat, akik kiszolgáltatott elszenvedői a körülöttük zajló válságoknak. A felbomló családok közel 60%-ában érintett egy vagy több gyermek. A krízis nyomán tanulási és magatartási zavarok, egészségromlás állhat elő, amelyek megoldása, kezelése jelentős terhet ró mind a családra, mind az állami intézményekre.

„Össztársadalmi jellegű problémáról beszélhetünk tehát, amely megoldást igényel." – „Mindezeket figyelembe véve határoztuk meg azokat a *fejlesztési irányokat, amelyek részben a krízishelyzetek megelőzését szolgálják*, részben hozzájárulnak a válságok miatt hátrányos

[1] Dr. Tomka Ferenc teológus, professor emeritus, E-mail: tomkaferenc@gmail.com
[2] Vö. Pafi.hu – pályázatfigyelő. A felhívás kódszáma: EFOP-1.2.1-15
[3] *Magyar Lelkiállapot* 2013, SOTE Magatartástudományi Intézet tanulmánykötete, Hungarostudy vizsgálatok vö. 2002, 2006, 2010.

helyzetbe került személyek újbóli felzárkózásához." – „A felhívás általános célja a család társadalmi szerepének megerősítése, a családi kohézió növelése, a krízishelyzetek kezelése, illetve kialakulásuk megelőzése."

I. A házasságok, családok (és a népességszám) legnagyobb károsítója az ifjúkori és a házasság előtti szex

Ha sikerül megtalálni, mi a házasságok stabilitásának, egyensúlyának legnagyobb erősítője, vagy mi a legveszélyesebb károsítója, akkor az államnak nyilván elsődlegesen erre kell koncentrálnia. – Márpedig az újabb tudományos kutatások alapján aligha kétséges, hogy a *jó házasságok létrejöttének legnagyobb károsítója az ifjúkori és a házasság előtti szex,* közvetve annak széleskörű propagálása. Előző kötetünkbe[4] írt tanulmányom ezt részletesen igazolta. Mivel azonban a szabad szex, illetve a házasság előtti nemi élet általánosan jelen van társadalmunkban, és az ezek kárát igazoló kutatások kevesek számára ismertek, a következőkben, írásom első részében röviden összefoglalom az előző tanulmányban bőven kifejtett és igazolt tények lényegét, mert erre az ismeretre épülnek a következő részek.

1. Nagy tudományos kutatások a szabad szex kárairól

A tudomány napjainkban kutatja, és már „meri" kimondani a házasság előtti szex kárát, illetve hogy a szexualitástól való tartózkodás az ifjúkorban is, majd a házasságra készülés idején is a jó házasság igazi megalapozója. – Az utóbbi években *több óriás-kutatás eredményei láttak napvilágot,* melyeket pl. ilyen címek alatt ismertetett a magyar sajtó is: „Ha sikeres házasságot akarsz, várj a szexszel!"[5]

Erre az eredményre jutott pl. egy amerikai *egyetem nagy kutatása*, mely *Dan Busby professzor* összefoglalásában jelent meg.[6] Kiderült belőle, hogy azok, „akik csak a házasságkötés után kezdtek szexuális életet élni, sokkal több kedvező hatásról számoltak be, mint azok, akik már a kapcsolatuk elejétől testi kapcsolatban éltek. A szexszel váró pároknak stabilabb és boldogabb volt a kapcsolata, minőségibb a kommunikációja, jobb a szexuális élete." „Úgy gondoljuk, ez annak köszönhető, írja, hogy a szexuális élménytől való tartózkodás arra vezette őket, hogy az egymással való találkozás módjait keressék és erősítsék. Így jobban megtanultak kommunikálni és a konfliktusokat kezelni."[7]

Hasonló eredményre jutott az Egyesült Államokban egy *Szexuális Viselkedést Kutató Intézet vizsgálata*, amelyet S. McIlhaney és McKissic Bush ismertettek.[8] A kutatók az agykutatás eredményére támaszkodtak, mely szerint a szexuális élmény nyomot hagy az agyban. Könyvük címe: *Új tudományos eredmények arról, milyen hatással van az alkalmi szex gyermekeinkre*. Ebben azt mutatják be, hogy minél fiatalabban kezd valaki szexuális életet élni az elköteleződés vágya nélkül, annál inkább csökken a képessége a személyes intimitásra és a párkapcsolati elkötelezettségre.

[4] Az előző kötet a család válságával foglalkozott
[5] hvg.hu/egeszseg/20101229_korai_szex_kutatas
[6] Vö. Busby, D. M. – Carroll, J. S. – Willoughby, B. J.: Compatibility or restraint? The effects of sexual timing on marriage relationships. *Journal of Family Psychology, 24*, 2010, 766–774.
[7] Pl. http://www.egeszsegkalauz.hu/szexualis-egeszseg/sikeres-hazaselet-kesleltesd-a-szexet-106548.html
[8] McIlhaney Jr., Joe S. – McKissic Bush, Freda: *Hooked. New Science on How Casual Sex is Affecting Our Children,* Northfield Publishing 2008. Medical Institute for Sexual Health: Texas Képmás M, 2014. 03, 19, 21

Az USA *Center for Disease Control and Prevention* (Betegség Felügyeleti és Megelőzési Központ) felmérése is az agykutatás eredményeiből indult ki. Ők a szex-kapcsolatok hatását vizsgálták a 16 év alatti lányokra. Az *agy MRI vizsgálata* által nyilvánvalóvá lett, hogy fiatal korban az agy képlékenyebb. Ha egy erős élmény többször ismétlődik, sokkal erősebb hatással van az agyra. Az agykutatás alapján fel kellett tételezniük, és a vizsgálatok igazolták ezt, hogy a szexuális változatosságot gyakorló fiatal súlyosan károsítja a bizalom és kötődés kiépítését szolgáló agyi mechanizmusát. Az eredmények szerint azoknak a lányoknak, akik 16 éves koruk előtt szexuális tapasztalatot szereztek, hat vagy több szexpartnerük lesz életükben. Ők jelentősen nagyobb arányban válnak el, illetve sokkal kevésbé válnak képessé a házassági hűségre. Akik 20 éves koruk után léptek az első szexuális kapcsolatba, azok többségének, 52%-nak csak egyetlen partnere lesz életében. Ha tehát jó házasságra kívánjuk vezetni a fiatalokat, tudatosítanunk kell bennük, hogy minél később kezdjenek szexuális kapcsolatba, jelentik ki a kutatók.

Az utóbbi évtizedben sok hasonló kutatást végeztek, azonos eredménnyel.[9]

Az Iowa Egyetem Bölcsészettudományi karának kutatásából hasonlóan kiderül, hogy a fiatalkori szex komoly sebeket okoz a házasságon. A szexuális életet *tizenéves korban elkezdők körében jóval magasabb a válási arány,* mint azok körében, akik a szex megismerésével legalább a húszas éveikig vártak (ők nem szólnak a házasságig való várakozásról).

Az *Amerikai Pszichológiai Társaság Családpszichológiai Lapj*a egy olyan vizsgálatot közölt, amely a házasságot megelőző kapcsolatot kutatta: az eredményt összefoglaló írás szerint 22%-kal nagyobb a kapcsolat stabilitása, illetve 15%-kal jobb a házaspár szexuális élete, ha a házasságra készülők a gyűrű felhúzásáig nem érintkeznek egymással (itt viszont csak a készület idején megvalósult tartózkodásról volt szó, nem az egész addigi életről).

Jay D. Teachman vizsgálatának eredménye: akiknek első kapcsolata az, amelyből a házasság lett, azoknál az *öt év vizsgálati idő alatt* szinte nem volt válás, 95% maradt együtt (noha ő sem vizsgálta a házasság előtti tisztaságot!); ha a nőnek ez a második kapcsolata volt, akkor csak 62% maradt együtt, ha a harmadik kapcsolata, akkor 55% maradt együtt.[10]

A *California State University* kutatása arra az eredményre jutott, hogy az alkalmi kapcsolatok drasztikusan *növelik a depresszió és a szorongás* kialakulásának lehetőségét.

I. A *National Survey of Family Growth* kutatásában 13.000 résztvevőt vizsgált, és eredményét így fogalmazta meg: a kutatások szerint a házasság előtti helyes magatartás – *ha nincs szex*.[11]

[9] Thornton, A., – Camburn, D.: The influence of the family on premarital sexual attitudes and behavior. *Demography*, 1987, 23, 323–340; Wolfinger, N.: The effects of family structure of origin on offspring cohabitation duration. *Sociological Inquiry*, 2001, 71, 293–313; Sabia, J. J. – Rees, D. I.: The effect of sexual abstinence on females' educational attainment. *Demography*, 2009, 46, 695–715; Tach, L. – Halpern-Meekin S.: How does premarital cohabitation affect trajectories of marital quality? *Journal of Marriage and Family*, 2009, 2. 298–317; Regnerus, M. – Uecker, J., Premarital sex in America: How young Americans meet, mate, and think about marrying. New York: Oxford University Press, 2011; Brown, S. L.: Moving from cohabitation to marriage: Effects on relationship quality. *Social Science Research* 2014, 33, 1–19; Willoughby, Brian J – Carroll, Jason S. – Busby, Dean M: *The Different Effects of „Living Together": Determining and Comparing Types of Cohabiting Couples. Journal of Social and Personal Relationships*, 2012. - Is No Sex the New Sex? 2013 - http://www.scienceofrelationships.com/home/2013/9/18/is-no-sex-the-new-sex.html - Tárkányi Ákos: Élettársi kapcsolatban élés, intim párkapcsolat és házasság Magyarországon a 2009-es „Családi kapcsolatok" országos vizsgálat alapján, *Európai Családtudományi Szemle* I. évfolyam, 2014, 1, 54–88.

[10] Teachman, Jay D.: Premarital sex, premarital cohabitation, and the risk of subsequent marital dissolution among women, *Journal of Marriage and Family*, Wiley online library, 2003.

[11] National Survey of Family Growth study suggesting, 2013. http://www.scienceofrelationships.com/home/2013/9/18/is-no-sex-the-new-sex.html

Sokan vizsgálták a *házasság előtti szex hatását* különböző szempontokból, *és arra a következtetésre jutottak*, hogy ez károsítja a házasság esélyeit, stabilitását![12]

Paula England, a New Yorki egyetem szociológia professzornője kutatásainak eredménye, hogy a *női agy* a személyes és *életreszóló kapcsolatra* és a teljes, kölcsönös odaadásra van programozva*, és ott találja meg szexuális kielégülését, ott jut el a legtermészetesebben az orgazmusra is.* Kutatásai szerint, ha egy nő elköteleződés nélkül létesít szexuális kapcsolatot, akkor az első alkalommal mindössze 18%-nak sikerül eljutnia a csúcsra, a második–harmadik alkalmakkor 16%, míg a negyedik alkalmi együttléten kezd felkúszni a 34%-ra ez az arány. Ezzel szemben, akik a *házasságban* létesítenek kapcsolatot, azok már első találkozásukkor 68%-ban eljutnak az orgazmusig.[13]

A házasság előtti szexualitás kárát mutatja be a már idézett magyar ateista pszichiáter, *Szendi Gábor* kötete is: *A nő élete – Mit hoz a jövő?*[14]és több témába vágó kutatás ismertetését találjuk Horváth-Szabó Katalin kötetében: *A házasság és a család belső világa.*[15]

Sok olyan cikk is megjelenik, mely állításainkkal és az idézett kutatásokkal ellentétben azt törekszik igazolni, hogy a házasság nélküli együttélés hasonló értékű és hasonlóan gyümölcsöző, mint a házasság. Ezzel kapcsolatban meg kell jegyezni, hogy a házasság nélküli együttélések között is sok különbség van. Pl. vannak, akik a házasságra felkészítő próbaként kezdenek együtt élni, mások végleg így tervezik kapcsolatukat, ismét mások esetében a nő szeretne házasságot kötni, a férfi nem. További csoportot alkotnak az elváltak, akik válás után léptek élettársi kapcsolatra stb. A nevezett tanulmányok azzal törekszenek igazolni, hogy a házasság nélküli együttélés nem rosszabb, mint a házasság, hogy azt állítják: a házasság nélkül együtt élők körében hasonló a válási arány és a kapcsolat egyensúlya, mint azok körében, akik házasságot kötöttek. De az összehasonlítás többnyire azokra a házasságokra vonatkozik, amelyet olyanok kötöttek, akik korábban együtt éltek, s amelyek között valóban sok a válás.

[12] A következő művek is hatalmas irodalmat idéznek:
Manning, Wendy D. – Cohen, Jessica A. J: Premarital Cohabitation and Marital Dissolution: An Examination of Recent Marriages. Fam. 2012; 74 (2): 377–387. https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC3487709/; Bo Lu – Zhenchao Qian – Cunningham, Anna: Estimating the Effect of Premarital Cohabitation on Timing of Marital Disruption. Using Propensity Score Matching, In: *Event History Analysis,* June 29, 2012; Bogaert, A. F.: Asexuality: Prevalence and associated factors in a national probability sample, *Journal of Sex Research* (2004) 41, 279–287.; Zagorsky, J. L., Marriage and divorce's impact on wealth. *Journal of* Sociology, 2005, 41, 406-424; *Did a Study Really Show that Abstinence Before Marriage Makes for Better Sex Afterwards?* Posted Mar 28, 2011 https://www.psychologytoday.com/; Willoughby, Brian J – Carroll, Jason S Dean –Busby, M.: The Different Effects of „Living Together": Determining and Comparing Types of Cohabiting Couples, *Journal of Social and Personal Relationships,* 2012; Larson, Jeffry Hale – Busby, Dean M James – Harper, M.: , 2012. Proulx, C. M. – Snyder-Rivas, L. A.: The longitudinal associations between marital happiness, problems, and self-rated health. *Journal of Family Psychology,* 2013. 27, 194–202.; Fagan, Patrick F.: The most important correlation in all of social science**.** *Number of sexual partners and duration of first marriage.* 2017, *The MARRI blog*

[13] Armstrong, Elizabeth A. – England, Paula –Alison C. K., Fogarty: Accounting for Women's Orgasm and Sexual Enjoyment in College Hookups and Relationships, *American Sociological Review*, June 2012. 435–462.; Sexualität - Keuschheit fördert das Eheglück – www.focus 2010 online-focus 2010.12.28. http://www.focus.de/gesundheit/gesundleben/partnerschaft/news/sexualitat-keuschheit-foerdert-das-eheglueck_aid_585145.html
Vö. Surjányi Dávid Hetek, Elhasznált fiatalok, 2014. 05. 30. (XVIII/22)
http://www.hetek.hu/hatter/201405/elhasznalt_fiatalok_nem_divat_az_onmegtartoztatas

14 Szendi Gábor: *A nő élete. Mit hoz a jövő?* Budapest, Jaffa kiadó, 2002,

[15] Horváth-Szabó Katalin: *A házasság és a család belső világa.* Budapest, Semmelweis Egyetem Mentálhigiéné Intézet és Párbeszéd (Dialógus) Alapítvány, 2007, 80. Az idézett mű minden témakörrel kapcsolatban hatalmas irodalmat hoz, amelyek mind a bemutatott eredményt, a házasság előtti együttélés káros hatásait igazolják.

Nem beszélnek arról, mennyivel jobb azoknak a házassága, akik nem együttéléssel kezdték házasságukat, hanem szexuális kapcsolat nélkül (tisztán) készültek arra.

A témával foglalkozó számos (többször csak a lábjegyzetben) idézett kutatás viszont mind azzal igazolja a házasság előtti együttélések kárát, hogy az ilyenek, akár házasság lesz belőlük, akár nem, *sokkal bomlékonyabbak*. – A komolyabb összehasonlító vizsgálatok rámutatnak erre: hogy „a házasságok és élettársi kapcsolatok stabilitása jelentősen eltér! Az élettársi kapcsolatok többségére az jellemző, hogy viszonylag rövid idő után vagy felbomlanak, vagy házasság lesz belőlük. A kapcsolat kezdetétől számított 5 éven belül minden harmadik élettársi kapcsolat, azaz közel 33%-uk felbomlik, miközben az 5 éven belül a válással végződő házasságok aránya nincs 10%. Az együtt élő párok 28%-a 5 év elteltével is élettársi kapcsolatban él, csaknem 40%-uk időközben házasságot köt partnerével."[16] – *A házasságok* továbbá *kiegyensúlyozottabbak* és jelentősen nagyobb a gyermekek száma, mint az élettársak esetében. Azt ugyan általában minden tanulmány beismeri, hogy a házasságban élők gyermekeinek száma nagyobb, mint a házasságot nem kötötteké, de ezt többen mintegy mellékes tényként mutatják be.[17] Több szakember viszont éppen a családok magasabb gyermekszámát emeli ki, mint kiegyensúlyozottságuk jelét is.[18]

Áttekinthetően összefoglalja a házasság előtti szex kárait, illetve a tiszta készület pozitív gyümölcseit *Tomka Ferenc: Biztos Út* c. könyve,[19] amely a házasságra készület biztos útjáról ír. E könyv ismertet egy fontos témát, a szerelem és a szexualitás hormonológiáját, melyet az utóbbi években fedeztek fel, és amely különösen markánsan világítja meg a házasság előtti szex kárát.

2. A demográfiai mutatók igazolják a szabad szex romboló hatásait[20]

Az 1960-as években kezdődött a *„szexuális forradalom"*, mely szembefordult a szexualitásról és a szexuális kapcsolatokról vallott korábbi felfogással. A szexuális forradalom 50 évvel ezelőtt az ember, a kapcsolatok, a házasságok, a család, a társadalom *fellendülését ígérte, de valójában mindennek az ellenkezője történt!* [21] E „forradalom" kitörése óta folyamatosan romlott a párkapcsolatoknak, a házasságoknak a helyzete, nőtt a válások-, a tönkrement kapcsolatok száma, egyre nagyobb arányban jelentek meg a sérült családok,

[16] Vö. Spéder Zsolt: A folyamatosan átalakuló család, in: *Vigília*, 2014/5, 332–342; Szendi G. i.m; Demográfiai Portré Őri Péter – Spéder Zsolt (Szerk.): Budapest, KSH Népességtudományi Kutatóintézet 2012, 28–29.

[17] A következő tanulmány bemutatja a kétféle kapcsolat különböző fajait és kapcsolatukat. Pongrácz Tiborné – Spéder Zsolt: Élettársi kapcsolat és házasság –hasonlóságok és különbségek az ezredfordulón, *Szociológiai Szemle* 2003/4. 55–75.

[18] Spéder Zsolt KSH Népességtudományi Kutató Intézet: *Házasság* (párkapcsolatok) – család – gyermek: Változások 1994 és 2013 között. Vö. Kapitány Balázs – Spéder Zsolt: Gyermekvállalás. In: Őri Péter – Spéder Zsolt (szerk.): *Demográfiai Portré 2012.* Budapest, KSH Népességtudományi Kutatóintézet, 2012, 31–44.

19 Tomka F.: *Biztos Út*, Budapest, SzIT, 2013 (4. kiadás)

[20] Kiváló összefoglaló kötet: Hortobágyiné Nagy Ágnes: *Családi életre nevelés az oktatásban*, Sapientia Hittudományi Főiskola, 2005; Vö. még Czettele Győző: A családi életre nevelés szükségessége az iskolai oktatásban - a hazai felmérések tükrében, *Új Pedagógiai Szemle* 61. évf. 2011, 162–168; Tárkányi Ákos: A házasságra felkészítés, családi életre nevelés szükségessége, példái és tanulságai, *Európai Családtudományi Szemle* 2014/1; Tárkányi Ákos Családi életre nevelő és házasságra felkészítő iskolai képzések és tanfolyamok külföldön. *Új Pedagógiai Szemle* 61. évf. 2011, 135–161; *Új Pedagógiai Szemle* 2011, 61. évf. 1–2–3–4–5. sz. / 2011. *Családi életre nevelés az iskolában. Két tematikus szám sok jó tanulmánnyal*; Farkas Péter: A családi életre nevelés bevezetésének alapkérdései, In: *Családpolitikai kutatások* 2011–2014.Kapocs Könyvek, Budapest, NCSSZI, 2014;

[21] Vö. Kuby, Gabriel: *Globális szexuális* forradalom *(A szabadság elpusztítása a szabadság nevében*), Budapest, Kairosz, 2013.

gyermekek, és egyre betegebbé, sérültebbé, elöregedettebbé vált a társadalom![22] – Nyilván ezek az eredmények összefüggenek a városiasodás-, illetve a fogyasztói társadalom megjelenésével is, de ahogy a jelen vizsgálatok mutatják, szoros kapcsolatban állnak a szexuális forradalom hozta erkölccsel.

a) A házasságkötések csökkenése és az élettársi kapcsolatok.
A *házasság előtti együttélés* a házasságok megerősödését fogja eredményezni, ígérték a szexuális forradalom ideológusai. Ellenkezője történt: amint láttuk, az együttéléssel kezdők között *nagyobb a válások aránya, mint azok között, akik rögtön házasságra léptek,* valamint az együttéléssel kezdők kapcsolata lényegesen *kiegyensúlyozatlanabb.*[23] Továbbá az élettársi kapcsolatok terjedésével csökkent a házasságkötések száma, *kitolódott a* házasságra lépők *életkora*, csökkent a *gyermekvállalás* (míg különösen a tisztán kezdett házasságokban mindezek az adatok ma is pozitívak).

b) A gyermekvállalás visszaesése. – A magyar családok többsége 40 év óta nem vállal annyi gyermeket, amennyire a népesség reprodukciójához szükség volna. A népesség egyszerű *utánpótlását a családonkénti 2,15 gyermekszám biztosítaná*, de a termékenységi arány *2014-ben 1,28* (Európában évek óta az egyik legalacsonyabb), 2018-ban 1,49. Ez a népesség fogyatkozásához és elöregedéséhez vezet. Még ha az utóbbi években mutatkozott is pici növekedés, ez még messze nem oldja meg a kérdéseket.

c) A válások. – Annak ellenére, hogy az idő múltával egyre kevesebben kötöttek házasságot, a válások aránya a legutóbbi évekig nőtt. 2008 és különösen 2014 óta hazánkban, a korábbi rossz eredményekhez viszonyítva csökkenés tapasztalható, de ez összefügg a megkötött házasságok kisebb arányával is.[24]

A párkapcsolatok törékenységének teljes képét tovább rontja az a tény, hogy sok pár nem válik el törvényesen, de *gyakorlatilag külön él*. – Az instabilitás mutatói az *együtt élő, de elhidegült* kapcsolatok is. Ezekről pontos adatot szerezni nem lehet, de a jelzések nem jelentéktelen arányra utalnak. – Felmérések ismételten vizsgálták, *mennyire érzi magát beteljesültnek az asszony* a házasságban. Több kutatás szerint teljesen boldognak csak 10–20%-uk tartotta magát. Tehát a házasságoknak mintegy 50%-a nem bomlik fel, de ezeknek is *csupán 10-20%-ában valósult meg a fiatalok eredeti álma.*

d) Házasságon kívüli születések.
A házasság nélküli együttélések, valamint válások következménye, hogy növekszik a házasságon kívüli születések aránya. Többségük élettársi kapcsolatból születik, melyek később részben házassággá válnak, de e házasságok nem kis arányban felbomlanak. Egyszülős család

[22] Vö. Magyarország 2015. Budapest, KSH 2016; Spéder Zsolt: A folyamatosan átalakuló család. In: *Vigília,* 2014/5, 332–342; Horváth-Szabó Katalin: Változó világ – változó családok. in: *Vigília,* 2014/5, 322–331.

[23] Harcsa István: A családformák változásának trendje és azok értelmezése – a pluralizmus színe és fonákja. In: *Kapocs,* 2014/4, 2–13; Vö. Horváth-Szabó Katalin (szerk.): *Házasság és család.* Bp., Semmelweis Egyetem Mentálhigiéné Intézet, Párbeszéd Alapítvány, 76–82 (ott részletes irodalom!).

[24] Magyarországon 1992-ben 7 890 házaspár vált el, majd 2004-ben 19 500. 2008 óta csökken e szám: 2015-ben 12 562-en nyújtották be eme kérelmüket, az előző évhez képest 728-cal (6,92%-kal) kevesebben. A mérséklődő válás azonban nem feltétlenül jelenti a párkapcsolatok stabilitásának hasonló mértékű javulását, mivel a házasságban élők száma és aránya is hosszabb távon számottevően visszaesett. Ráadásul a teljes képet a *megszűnt és a létrejött házasságok aránya* adja meg. 2014-ben pl. 38 700 házasságot kötöttek, ezzel szemben 63.600 házasság megszűnt. Ebből 44.100 halál következtében, 19.500 válás következtében. Vö. Népmozgalom 2014. KSH 2015. 5. old. Vö. *Statisztikai Tükör: A válások demográfiai jellemzői*, 2019. március 28.

minden ötödik család, ezek 86%-ában az anya neveli egyedül a gyermekét vagy gyermekeit**.** Mindez súlyosan károsítja a gyermekeket.

e) A mozaikcsaládok.

Az elvált szülők új házasságot kötnek. *A gyermeki szocializációt illetően* a kutatások szerint is nyilvánvaló, hogy amiként a családbomlás, a válás vagy a házasságon kívüli születés, hasonlóan a „mozaik-családokban" élés is *maradandó kárt* okoz.

A sérült családban felnőtt vagy elvált szülőktől származó *gyermekek* nagy arányban nem mernek életre szóló házasságot kötni, vagy ha házasságot kötnek, nagyobb a *válás esélye*. Magasabb arányúak körükben az *idegzeti sérülések, összeütközések a törvénnyel,* az ifjúkori *öngyilkosságok*. Az ilyen családokban felnőtt gyermekekből lesznek azok a sérült szülők is, akik továbbadják utódaiknak a saját gyermekkorukban szerzett sebeket.[25]

f) A „szingli" életforma.

A posztmodern világ fiatal középkorúinak (30-40 évesek) tartós párkapcsolat nélküli éltformája ez. Közvetlen okát egyes kutatók a munka-, fogyasztás- és szabadidő-orientáltságban jelölik meg. Mások szerint mélyebb háttere a családi szocializáció sebei, a hiányos szülői törődés, melyek következménye a zárt, félénk vagy éppen agresszív személyiség. A szexuális forradalom gyümölcsei ők is. Sokan pedig saját előzetes, korábban *tönkrement kapcsolataik* hatására jutottak oda, hogy nem kívánnak újabb, tartós kapcsolatot kezdeményezni.

g) A férfi-személyiség gyengülése.

Széles körben vizsgált jelenség korunkban *a férfiasságnak,* valamint a helyes *apai magatartásnak hiánya*. Ezeknek a legfontosabb oka ugyancsak a sérült családi háttér, a sérült apakép, férfikép és a pornó, azaz ezek hátterében is a szexuális forradalom áll. – Az új kutatások szerint a fiatalok és különösen a fiatal férfiak *egyik legmeghatározóbb tulajdonsága ma a bizonytalanság*. Az új nemzedék legfontosabb életszakaszát egy olyan világban éli, ahol a társadalom alrendszereiben *strukturálisan kódolt a bizonytalanság*. A társadalmi tradíciók, normák homályba vesztek. E világban a fiatalok sokáig szüleiknél laknak, *nehezebben köteleződnek el, kevésbé kötnek házasságot, kevésbé vállalnak gyermekeket, bizonytalanok a továbbtanulás, a munkavállalás* terén, az értékválasztásban és jövőjükben.[26]

h) A családon belüli erőszak.

A családon belüli erőszak fogalma a 90-es években jelent meg erősebben a hazai médiában, és világszerte is csak néhány évtizede. *A családon belüli erőszak ismertebb formái* a szóval, kiabálással, sértegetéssel, fenyegetőzéssel való bántalmazás, a fizikai- és a szexuális bántalmazás.

Egyes újságírók kijelentik, hogy ilyen volt régebben is, csak kevésbé vált ismeretté. De nyilvánvaló, hogy ha jelentősen növekszik a sérült gyermekeknek, majd sérült múlttal házasságra lépőknek az aránya, akkor nő a családon belüli erőszak aránya is. Az erőszakot elkövetők is jelentős részben sérült családból származnak! A bántalmazás a *legkisebb arányú*

[25] Vaskovics L.: A házasság és a család változásai az ezredforduló Magyarországán. *Educatio*, 2002/3. sz., 349–364.; Harcsa I. – Monostori J.: Családi struktúrák az életciklusban. In: Kolosi T. – Tóth I. Gy. (szerk.): *Társadalmi Riport 2012*. Budapest: TÁRKI, 2012. 65–92.

[26] *Magyar ifjúság 2012. Tanulmánykötet*, Székely Levente (szerk.), Bp., ÚjnemzedékPlusz, Készítette a Nézőpont Intézethez tartozó Kutatópont.2013; Murinkó L.: Első elköltözés a szülői házból Magyarországon. A szülői ház elhagyásának időzítése, párkapcsolati környezete és családi háttér szerinti különbségei. NKI Kutatási Jelentések 94. Budapest, KSH Népességtudományi Kutatóintézet 2013.

az első, illetve az életre szóló házasságokban; a szexuális zaklatásra a gyermeknek *17-szer akkora esélye van a második vagy többedik, mint az első házasságban.*

i) A házasság–család sebei az egész társadalmat sebzik.
Köztudott, hogy egy párkapcsolat bomlása sebeket ejt a gyermekeken és az anyán. Újabb vizsgálatok rámutatnak, hogy a *férfi nem kevésbé sérül*, és hasonlóan sebződnek a házasság nélküli, pl. szingli életformában élők. A számos nemzetközi kutatás mellett a legismertebb hazai kutató, *Kopp Mária* írja: „Hazánkban 2000 táján a 30–64 éves korosztályban a *férfiak* esetében az élettársi kapcsolatban élők 49%-kal, az egyedül élők 67%-kal *nagyobb valószínűséggel halnak meg,* mint a házasok. A nők esetében az együtt élők 53%-kal, az egyedül (magányosan) élők 75%-kal nagyobb valószínűséggel halnak meg, mint a hasonló korosztályú házasok. A vizsgálatok arra is rámutatnak, hogy a gyermektelenség is súlyosan egészségkárosító tényező. A két vagy több gyermekes férfiak 30%-kal, a nők 50%-kal kisebb valószínűséggel halnak meg a 30-64 éves életkorban, mint a gyermektelenek.” „*A társtalan élet és a gyermektelenség fontosabb egészségkárosító tényezők, mint az egyéb ismert magatartási kockázati tényezők együttvéve.*”[27]

*A depresszió. – O*rszágunk népességében sok társadalmi vagy családi eredetű „betegség” van jelen, amelyek ismét visszahatnak a társadalomra és családra. Hazánk a népesség mentális állapotát tekintve a harmadik világ országainak szintjén mozog. A társadalom egyharmada, *közel 3 millió magyar szenved* valamilyen fokú depressziótól. M*inden második gyermek* hordoz valamilyen mentális problémát. A kutatások szerint mindez nyilvánvalóan összefügg a házassági sérülésekkel.[28]

3. Az új hormonológiai kutatások sajátos nyilvánvalósággal igazolják a házasság előtti szex kárát[29]

Hogyan igazolják? *A szerelmi fellángoláskor a PEA* (phenil-etil-amin) *hormon* kezd termelődni az emberben, a fiatalban, és ez mintegy 18 hónapig működik. Ez a hormon okozza a szerelmes boldogságát, kábulatát, a „rózsaszín ködöt”. A kutatások felfedezték, hogy e hormon valóban a kábítószerhez hasonlóan működik, az agynak ugyanabban a központjában

[27] Vö. Kopp M. – Kovács M.: *A magyar népesség életminősége az ezredfordulón.* (Különösen: Család és életminőség fejezet) Budapest, Semmelweis K., 2006.; Faragó M.: *Családi állapottól függő halandósági táblák Magyarországon. A házasságok várható tartama, túlélése*, Bp., KSH, 2009; vö. Somlai Péter: *Család 2.0 – Együttélési formák a polgári családtól a jelenkorig*, Napvilág Kiadó, 2013.

[28] Purebl Gy. – Balog P.: A depressziós tünet együttes jelentősége az esélyteremtés szempontjából. In: Kopp M. (szerk.), *Esélyerősítés és életminőség a mai magyar társadalomban*, Budapest: Semmelweis Kiadó, 2008; Vö. *Egészségtükör.hu. Miért vagyunk ennyire boldogtalanok?*; Klinger A., A halandóság társadalmi különbségei Magyarországon a XXI. század elején. *Demográfia*, 50. évf., 2007, 252–334; Kopp Mária – Skrabski Árpád: *Nők és férfiak egészségi állapota Magyarországon* 2009, 127.o. www.tarsadalomkutatás.hu

[29] A témáról vö. Dr. Gloviczki Eszter írásait, előadásait a YouTube-n. Vö. Tomka Ferenc: Biztos Út, i. m. 48–49. A kérdés kevéssé ismert volta miatt a hormonológia vonatkozásában részletesebb irodalmat jelölünk meg. Ádám Veronika (szerk.): *Orvosi biokémia*. Medicina, Budapest, 2001; Bartz, J. A.– Hollander, E.: *Oxytocin and experimental therapeutics in autism spectrum disorders*, 2008, 170., 451–462.; Crenshaw, Theresa L.*: The Alchemy of Love and Lus*t, New York, 1996; Fisher, H.: The Nature of Romantic Love, *The Journal of NIH Research* 6/4, 59–64., Reprinted in Annual Editions: *Physical Anthropology*, Spring 1995; Fonyó Attila: *Az orvosi élettan tankönyve*. Medicina, Budapest, 1999; Gyires Klára – Fürst Zsuzsa (szerk.): *Farmakológia*, Medicina, Budapest, 2007; Ross, H. E. – Cole, C. D. – Smith, Y. stb.: *Neuroscience.* 2009 Sep 15, 162 (4): 892–903.

váltja ki hatását, és ahhoz hasonlóan kábítja el az embert.[30] *Azokban, akik* szexuális kapcsolatba kezdenek, a kapcsolat során *endorfin* hormon is termelődik. Az endorfin név emlékeztet a *morfinra*, amely ugyancsak kábítószer-jellegű, de nem véletlenül, hiszen az előzőhöz hasonlóan ez is vegyi felépítésében kábító elemeket tartalmaz. Ha a PEA mintegy 75%-osan letompította a józan ítélőképességet, az endorfinnal együttesen szinte 100%-osan elvakít. Ezek a szerelmesek tehát vakon, „bekábítószerezetten" kötnek házasságot. Csodálatos szépnek élik meg kapcsolatukat, de közben a legfontosabbra nincs módjuk, megismerni egymást, egymás különbözőségeit, avagy azt, miként kell örömet szerezni a másiknak, vagy hogyan tudnak jól kommunikálni majd kábulat nélkül. – Ha egymás különbségeit meg nem ismerve kötnek házasságot, ez már elegendő ok volna, hogy házasságuk nagy eséllyel ne sikerüljön. De van egy másik lényeges elem, amely a szexszel kezdett kapcsolatokat károsítja, s ezt egy másik hormon okozza, az *oxitocin*. – Egy újabb kori kutatás fedezte fel, hogy a szerelmesekben erősen megnövekedik az oxitocin szint. Ez az a fajtájú oxitocin, amely akkor kapcsol össze, ha a másik fél érzi, hogy törekszenek örömet szerezni neki, ha megküzdenek érte (hasonlóan, mint a barátság elmélyülésekor, ahol ugyancsak a szeretet tettei kötik össze a barátokat, csupán a jegyesekben több az oxitocin, erősebb a kapcsolódás). A házasságra szex nélkül készülő pároknak a szex hiányában, nincs más lehetőségük, hogy boldoggá tegyék egymást, csak az, hogy keressék, mi szerez a másiknak örömet. Ennek érdekében sokszor lemondanak egymás kedvéért arról, ami nekik kellemes volna. Eközben nemcsak kiismerik, hogy a másik minek örül, mire érzékeny, hanem – a másik szeretetének tapasztalása által – az oxitocin hormon is erősen összekapcsolja őket, és így jön létre az életre szóló összekapcsoltság = az *életre szóló szerelem.*

Tőlük eltérően, akik szexuális életet élnek, azok a szexszel lényegileg kielégítik egymást, és úgy érzik, ők teljesen boldogok, teljesen egyek, nekik már nem kell küzdeniük egymásért. A kapcsolatért való küzdelem hiányában azonban a kapcsolati hormon, az oxitocin nem termelődik bennük, *amely egy életre összekötné életüket*. Enélkül pedig a kapcsolat vagy a házasság – a kábulat elmúltával – nagy eséllyel tönkremegy, vagy legalábbis feszültségekkel teli lesz. (Az oxitocin egy másik formája működik a szexuális életet élőkben is, amely a szexuális kapcsolat során, különösen az orgazmus által keletkezik. Ennek eredménye az agyban hagyott pecsét, melyet az agykutatók vizsgálnak. De míg a házasoknak a „pecsét" jót tesz, mert összekapcsol, a párokat váltogatókat megsebzi.)

Újabb kutatások igazolják, hogy *akik tisztán, azaz a szexualitástól tartózkodva készültek,* azoknak házasságai *97–100%-ban tartósak* és boldogok. Az összeköltöző, előzőleg szexuális életet élők házasságai pedig, láttuk a hazai adatokból, 50% körül felbomlanak. Tudjuk azonban, hogy az együttélések felbomlási arányai jelentősen magasabbak a házasságra lépőkénél. És akkor nem beszéltünk azoknak a pároknak a magas bomlási arányáról, akik még nem is éltek együtt, pl. akik 16–17 éves korban szexuális kapcsolatba kezdtek, mert őszintén, biztosra remélték, hogy az ő szerelmük örökké fog tartani. A kutatások szerint ezek 80-90%-a szétmegy. – Mindezt összevetve a komoly reménnyel kezdett *szexuális kapcsolatoknak mintegy 80%-a*

[30] Fisher, Helen: *Why we love. The Nature and Chemistry of Romantic Love*, Henry Holt and Company 2004; Dékány Márta: *A vágy kémiája – Szerelmi hormonok* 2009. március 26. https://www.harmonet.hu/te_en_szex/19966-a-vagy-kemiaja-szerelmi-hormonok.html; A szerelem az agyban vagy a szívben alakul ki? – avagy a hormonális tűzijáték és a szerelem mítoszai 2010 https://noionmegvalositas.wordpress.com/2010/11/18/a-szerelem-az-agyban-vagy-a-szivben-alakul-ki-avagy-a-hormonalis-tuzijatek-es-a-szerelem-mitoszai

bomlik fel, és a bomlás nyomokat és sebeket hagy maga után. Míg akik szex nélkül kezdték kapcsolatukat, azoknak a házassága *97–100% arányban nemcsak fennmarad,* hanem egy rendkívül kiegyensúlyozott házasságot is hoz létre.

4. A tények a szex nélküli házassági készület hatékonyságát igazolják

A *vallásos* vidékek házasságairól a kutatók megállapítják, hogy e *vidékeken jobbak, tartósabbak a házasságok*, több gyermek születik bennük, mint az átlagban.[31]

Jóval nehezebb mérni, milyen gyümölcse van a szexuális tartózkodásnak a felkészülés során: vagyis amikor a párok szexuális érintkezések nélkül, minden energiájukat az egyháshoz való közelebb kerülésre, egymás megismerésére fordítják. Hogyan lehet ezt a „tiszta készületet" egyáltalán mérni? Hiszen a vallásos vidékeken is sokan nem tartják be a szexuális tartózkodást a házasságra készülés idején.

E tény olyan vallási közösségekben mérhető, amelyekben a házasság előtti szex elutasítása általános és közismert. Ilyenek pl. az ortodox zsidó közösségek, vagy egyes kis egyházak, pl. mormonok vagy baptisták közösségei. A katolikus egyházban pedig azoknak a lelkiségi mozgalmaknak vagy plébániáknak a közösségei, amelyek nagy súlyt fektetnek a nevezett felkészülés fontosságára, és alaposan elbeszélgetnek annak jelentőségéről, tudományos szempontból is. Ez a felkészülési mód a legtöbb magyarországi katolikus közösségi mozgalomban (ún. megújulási vagy lelkiségi mozgalmakban) alapvető, és gyümölcsei ott ellenőrizhetőek is szakszerű felméréssel, amint ezt a szerző is többször vizsgálta, ellenőrizte.

Hasonlóan, reprezentetív felmérés erejével bír a szerző plébániája, Budapest Káposztásmegyeren, ahol 25 évig működött, és a fiatalokat hosszú és tudományos alapú, értelmes megbeszélésekkel kiképezték a tiszta házassági készület gyümölcseiről, valamint az ellenkezőt sugárzó környezet nyomásának való ellenállás módjáról is. Ezen a nagy, ifjúsági közösségekben gazdag plébánián 25 év alatt (1993-2018) egyetlen válás sem történt, azon fiatalok körében, akik az ifjúsági közösségekhez tartoztak és „tisztán készültek" (a házasságkötések száma 80 körüli). És nemcsak nem váltak el, hanem párkapcsolataik egyensúlya kimagaslóan jó, és ezért magatartásukat és elveiket gyermekeik is követik. Házasságra lépésük átlag életkora 25 év körül van (mert nem kellett átesniük számos megelőző, évekig tartó és tönkrement kapcsolaton), és az átlag gyermekszám is 3,7 körüli. (A nevezett adatok annál jelentősebbek, mert ezek a fiatalok, akiknek ilyen jól sikerült a házassága, sok esetben egyáltalán nem kiegyensúlyozott családból érkeztek, és testvéreiknek vagy unokatestvéreiknek, akik nem jártak közösségeinkbe, és nem kaptak ilyen nevelést, a kapcsolata vagy házassága már nagy arányban tönkrement!)

5. Mit mond a történelem és a jelen?

A szexuális szokások és a civilizáció közti összefüggést a történelemben kevesen kutatták. Máig a legfontosabb kutatás e témában *Joseph Daniel Unwin Sex and Culture* című könyve, amely1934-ben jelent meg.[32] Végkövetkeztetése, hogy a szexuális normák fellazulása minden

[31] vö. Andorka – Spéder: i. m. 418–424; Mahoney A.: Religion in families. *Journal of Marriage and Family* 2010, 805–827; Blume, Michael: Evolutionsgeschichte der Religion – Glauben stärkt Kooperation und Reproduktion, in*: Mitteilungen der Berliner Gesellschaft für Anthropologie*, Ethnologie und Urgeschichte Bd. 29, Berlin, 2008; Vö. Mahoney, A.: Religion in families. *Journal of Marriage and Family* 2010, 805–827; Horváth-Szabó K.: Változó világ – változó családok. in: *Vigília*, 2014/5, 322–331.

[32] Unwin, J. D.: *Sex und Culture,* London, Oxford University Press, 1934.

esetben a fejlett civilizációk hanyatlásához vezetett. Az oxfordi etnológus, szociálantropológus professzor 16 „civilizált" és 80 „civilizálatlan" társadalmat vizsgált. Ahogy mondta, őt magát is meglepték empirikus kutatásának eredményei. „Ha előre tudtam volna, hogy (munkám) eredményeképpen milyen mértékben meg kell változtatnom véleményemet, lehet, bele sem kezdek" – írta. – Unwin munkásságának mai magyarországi megismertetésében nagy szerepe van Krúdy Tamás szakújságírónak, összefoglalásunkban az ő írásaira támaszkodunk.[33]

A racionalisztikus társadalmak felemelkedésének hátterében egyrészt a deisztikus kultúra, másrészt az abszolút monogámia állt. „Az abszolút monogámia azt jelenti, hogy a férj és feleség csak egymással léphet szexuális kapcsolatba egész életében. A válás nagyon ritka. Itt van az igazi különbség a civilizált és civilizálatlan társadalmak szexuális szabályozásában. A civilizálatlanok legfeljebb csak házasság előtti szabályozást alkalmaztak, míg a civilizáltak házasság alattit is, méghozzá a monogámiát".

„A múltban különböző nagy kultúrák emelkedtek fel, virágoztak, majd lehanyatlottak a világ különböző pontjain. A társadalom a felemelkedés útját minden esetben az abszolút monogámia állapotában kezdte" – írja Unwin. Aprólékos elemzéséből az derült ki, hogy amíg egy társadalom kitart a szigorú szexuális normák mellett, produktív energiák birtokába jut, tudományos módszerek kidolgozásába kezd, találékonnyá és innovatívvá válik. A szexuális normák fellazulása kivétel nélkül a „társadalmi energia" csökkenéséhez, a fejlett civilizációk hanyatlásához vezetett. Unwin azt is megállapította, hogy a szexuális szokásokban beállt változás kulturális következményei nagyjából 2-3 generáció után lettek nyilvánvalóak.

„Ezek a nagy társadalmak különböző földrajzi viszonyok között éltek, más rasszhoz tartoztak, de a házassági szokásaiknak a története ugyanaz – írta Unwin. – Kezdetben minden nagy társadalom ugyanúgy vélekedett a szexualitás szabályozása felől. Aztán ugyanazok a harcok kezdődtek, ugyanazok a változtatások történtek, amelyek ugyanazt az eredményt hozták. - Mindegyik társadalom a minimumra redukálta a szexuális lehetőségeket, és a felszabaduló nagy »társadalmi energia« birtokában virágzásnak indult. Aztán kitágította a szexuális lehetőségek körét, és »társadalmi energiája« elfogyott, a kultúra lehanyatlott."

„Az elmúlt évtizedekben azt tapasztalhattuk, hogy a nyugati kultúra is átszexualizálódott" – mondja Krúdy Tamás. „A fiatalok egyre korábban kezdik a nemi életet, és egyre később és ritkábban házasodnak. A házasságok fele felbomlik, egyre kevesebb gyerek születik, a terjedőben lévő élettársi kapcsolatok pedig még bomlékonyabbak."[34]

Unwin is figyelmeztetett: „Minden emberi közösségnek szabadságában áll választani, hogy vagy nagy »társadalmi energiákat« produkál, vagy élvezi a szexuális szabadságot. A tények azt mutatják, hogy a kettőt egyszerre nem teheti meg egy-két generációnál tovább." - Ez láthatóan érvényes korunkra is. A szexuális forradalom beköszöntése óta eltelt mintegy 50 év alatt hazánkban és az európai jellegű országokban minden társadalmi és demográfiai mutató évtizedről évtizedre romlott. Tehát a mai ún. nyugati világ félelmetesen igazolja azt, amit Unwin is megállapított.

A remény néhány jeléről is szóltunk már. Egyrészt több hagyományos kultúra család-párti voltáról,[35] másrészt, hogy egyidejűleg számos kutatás igazolja, hogy azoknak az embereknek, csoportoknak körében, akiknek fiataljai (nagy többségükben vallásos meggyőződésük-, kisebb

[33] http://www.szeretetfoldje.hu/index.php/cikkek-irasok/8075-mi-koze-a-hazastarsi-husegnek-a-civilizaciok-felemelkedesehez

[34] Idézve: http://www.hetek.hu/hatter/201512/a_szexualis_szokasok_es_a_kozjo

[35] Vö Fodor Katával Interjú: A hinduizmus alapvető tanítása a nemiségről, a házasságról és a családról. *Európai Családtudományi Szemle*, 2015/1, 108–117

részben humán látásmódjuk következtében) gyakorolják, hogy a házasságkötőésig tartózkodnak a szexuális kapcsolattól, és egymás megismerésére fordítják energiáikat, kiemelkedően jók a családi stabilitási mutatók, és nagyobb a gyermekszám.[36]

6. Mit mond a pszichológia?

Sok hazai és külföldi kutatóval együtt *Szendi Gábor* magyar ateista pszichiáter is bemutatja, hogy azok a párok, akik fiatal korban megszokták a szexuális partnerek váltogatását, kevésbé lesznek alkalmasak szexuális ösztöneik fegyelmezésére és elmélyült kapcsolatra a házasságban. Azok a párok, akik házasságra készülve hamar szexuális kapcsolatba kezdenek, a szerelem rózsaszín ködében, és a szeretkezések kábulatának hatására képtelenek reálisan megismerni egymást, és ezzel megteremtik a házasság felbomlásának vagy kiegyensúlyozatlanságának előfeltételeit. Szendi hozzáfűzi a sok tudományos kutatással igazolt kiegészítést: hogy míg a szexuális forradalom előtt a hosszabb szex nélküli udvarlási kapcsolat lehetővé tette a házasságra készülők „összeforrását", addig a hamar elkezdett szex ezt lehetetlenné teszi. – Azaz a házasságok nagyarányú felbomlásának oka a szabad-szex kultúrájának elterjedése. E kötet is bemutatja, hogy a szexuális forradalom kezdete óta minden demográfiai adat jelzi a házasság és család összeomlási tendenciáját.[37]

7. Mit mond az emberi értelem következtetése?

a) Aki megszokja, hogy tisztelettel és tartózkodással tekintsen a másik nemű személyre, és *legyőzze, illetve szublimálja az iránta megjelenő ösztönös, de még nem érett szexuális vonzalmat* mindaddig, amíg bizonyossá nem válik, hogy ők el akarják kötelezni magukat egymásnak, az jól készül fel a házasságra. Mert így képessé válik arra, hogy a jövőben is hű tudjon maradni házastársához, szemben a házasság folyamán is nemegyszer jelentkező, más személyek iránti nemi vonzalmakkal.

Gyakran halljuk ma, hogy a házasság előtti nemi életre vonatkozó vallási vagy egyéb tilalom *szorongásokat* szül, s károsan hat a személyiség alakulására. Ha valaki mindennemű erkölcsben és a szexuál-erkölcsben is csak tilalmat lát, abban valóban szorongások jöhetnek létre. De a helyes erkölcsi szemlélet alapja *nem a tilalom,* hanem egy pozitív cél: jelen esetben a másik *személy tisztelete* és szeretete. Ebben a szemléletben rossz mindaz, ami a másik nemű személyt *tárgyiasítja*, fogyasztási tárggyá alacsonyítja, vagyis ami a személy ellen, a személyes szeretet elmélyülése ellen hat. A humán erkölcsi magatartás elutasítja a szexualitásnak és a személyes kapcsolatnak a szétválasztását, mert ha valaki csak élvezni akarja a másik testét, elmélyülő szeretetkapcsolat nélkül, ez mindkettejüket lealacsonyítja. Akik tehát szex nélkül készülnek a házasságra, azért teszik, mert a testi egyesülést a szeretetkapcsolat csúcsának tekintik, amely két személy végleges egymásnak adottságát fejezi ki. Ők nem fogadják el az ilyen kapcsolat létesítésének jogosságát mindaddig, amíg a végleges egymásnak adottság ígérete beéretté nem válik. A normális erkölcsi szemléletben tehát a szexuális kapcsolattól való tartózkodás

[36] Kröhnert, S. – Klingholz, R.: Glaube, *Macht und Kinder – Erobern religiöse Menschen mit vielen Nachkommen die Welt?* Berliner Institut für Bevölkerung und Entwicklung, 2010; Blume, Michael: *Religion und Demografie. Warum es ohne Glauben an Kindern mangelt*, Sciebooks Verlag, Filderstadt 2014; Haberle, Lothar –Hattler Hg, Johannes: *Ehe und Familie – Saulen des Gemeinwohls*, Paderborn, Schöningh, 2014; Székely András – Lázár Imre: Vallásosság és kötődés In: Szántó Zs. – Susánszky É. (szerk.): *Magyar lelkiállapot*, Budapest, Semmeiweis, 2013, 63–76.

[37] Vö. Szendi Gábor: *A nő élete. Mit hoz a jövő?* Budapest, Jaffa kiadó, 2012.

motívuma nem a tilalom, hanem a személynek és a szexuális kapcsolatnak nagyra értékelése: amely által a tartós házassági kapcsolat születhet.

b) A házasságot ma csak az egymásért lemondani tudó, a másik személyét is tiszteletben tartó szeretet tarthatja össze.

Az erő, amely ma a nyugati világban a házasságot összetarthatja, mondja a szociológia is, a házastársak közötti elmélyült személyes kapcsolat. A házasságok jelen elbizonytalanodásának fő oka éppen a személyes kapcsolat elmélyülésének hiánya, amelynek hátterében a hamar és kábultan elkezdett szexualitás, továbbá gyakran a súlyos neveltetési hiányosságok húzódnak.

A harmonikus és *tartós házasság feltétele a felek képessége, hogy képesek egymást elfogadni, és egymáshoz alkalmazkodni.* Sok mai házasságot az olyan individuális felfogás ítéli halálra, amely az alkalmazkodást, az egymásért hozott áldozatot az egyéni szabadság megcsonkításának fogja fel. Ha egy pár szex nélkül készül, megtanulja az alkalmazkodást, amely összecsiszolódásuk alapja.

A mai házasságok sokat emlegetett *problémája*, a házasságfelbomlások egyik jellegzetes oka, hogy a házasfelek *tökéletes kielégülést várnak* társuktól. A szex nélkül házasságra készülők a készület során megtapasztalják, hogy a szeretett ember sem hibátlan lény. *Tudatosodik bennük, hogy a házastárs nem képes minden igényüket kielégíteni*. Ezért is nem omlik össze szerelmük, majd házasságuk, ha valamilyen nehézséget, félreértést tapasztalnak. A hiány számukra figyelmeztetés, hogy kölcsönösen segíteniük kell egymást a növekedés útján. Ez a szemlélet teszi majd képessé őket a gyermekek normális felnevelésére is.

II. A házasság védelmének lényegi eleme: elzárni a szabad szex felé sodró csatornákat

Témánk, hogy mit tehet az állam a házasságok, családok, a születő gyermekek érdekében. Mivel dolgozatunkban *sajátosan a szabad-szex kárairól* és azok elhárításáról beszélünk, az állami teendők között első helyen és részletesen szólunk a köztudatot, a *közvéleményt a szabad-szex felé sodró, mérgező tényezőkről.* Ez után foglaljuk össze röviden a házasság és család védelmének egyéb alapvető útjait, amelyekkel kötetünk más tanulmányai is foglalkoznak.

1. A közvélemény fogalmai

A legnagyobb házasság ellen ható erő ma a közvélemény, illetve a média. Mit lehet e téren tenni? - A közvélemény fogalma alatt sokan elsősorban a politikára gondolnak: a közvélemény-kutatások párt-függőségére, a közvélemény politikai befolyásolására stb.[38] Ez is valóság. De a közvéleménynek egy sokkal összetettebb valóságával és hatásával kell szembenéznie az államnak és minden nevelőnek a család, a nevelés szempontjából. Azzal, amelynek fogalmi alternatívái a „társadalmi nyomás", a „környezeti elvárás", a „szociális tér" és hasonlók.

Jogos, amit a kutatók megfogalmaznak: hogy a társadalmi nyomás (a közvélemény) „meg tudja változtatni a világot".[39] Meg tudja változtatni a férfi és női szerepeket, a család arculatát a nemiségről vagy a szexualitásról alkotott elképzeléseket is.[40] A szociális környezet tehát

[38] Ahogyan e fogalmat Karl Marx, később Carl Schmitt és Habermas használták.
[39] Fehérvári András: Hogyan változtathatja meg a világot a társadalmi nyomás? *Neveléstudomány* 2014/2. Szemle. Vö. Hewstone, M. – Stroebe, W.: *Szociálpszichológia*, Budapest, Akadémiai Kiadó, 2007.
[40] Pongrácz Tiborné – S. Molnár Edit: *Nemi szerepek és a közvélemény változásának kölcsönhatása* http://www.tarsadalomkutatas.hu/kkk.php?TPUBL-A-942/publikaciok/tpubl_a_942.pdf Ruckdeschel, K.: Attitudes foward gender roles and fertitity behavior. In: Höhn, Ch.–

nyomást gyakorol a benne élőre, és ennek hatására ő, általában anélkül, hogy azt észrevenné, úgy cselekszik, ahogyan környezete elvárja.[41] Tanulságos egy szülő beszámolója arról, milyen döntő hatással van már egy óvodásra is a környezeti elvárás.[42] Hasonló élményekről minden szülő vagy pedagógus beszámolhat.

D. Riesman úttörő és világhírűvé vált könyve, „A magányos tömeg" éppen a modern kornak, közösségi háttérrel nem rendelkező emberét mutatta be, aki ki van szolgáltatva a médiának, amely a magányos emberekből álló társadalmat (tömeget) a háttérből irányítja.[43] Riesman egyik közvetkeztetése, hogy a médiának, illetve azon keresztül a társadalmi nyomásnak való teljes kiszolgáltatottságtól egyedül egy-egy olyan közösség mentheti meg az embert, amelynek olyan erős saját „szociális erőtere" van, amely képes megvédeni őt az össztársadalom nyomásától (szociális erőterétől). Sok kutató állapította meg, hogy ilyen kisebb közösségeket korunkban általában csak az egyházak képesek létrehozni, illetve éltetni (mert nekik van saját, összefüggő világnézetre alapozó közösségük).

A társadalmi környezet, az elvárások, ezen belül a filmek, újságok, internetes tartalmak, plakátok, zene, amelyekkel minden fiatal és felnőtt találkozik, a szabad szexet, valamint az életre szóló házassággal és jó családdal *szemben álló modelleket propagálnak*, és akkor még nem szóltunk a pornográfiáról, pedig ma talán ez hat a leginkább a fiatalokra, a kapcsolatokról alkotott képre.

Mit tehet egy állami vezetés, amely belátta, hogy egészséges társadalom csak egészséges családokra épül? Lehet-e fontosabb feladata, mint hogy minden eszközzel *korlátot állítson a média azon támadásainak,* amelyek leginkább károsítják a közvéleményt, a fiatalokat, a házasságot?

2. A pornográfia közvéleményt formáló és családot romboló hatása

Napjainkra egyre általánosabbá válnak a kijelentések, amelyeket minden témába vágó kutatás igazol, hogy a szex és pornográfia súlyosan károsítja már a gyermekeket, de különösen a fiatalokat, közülük kiemelten a fiúkat;[44] az ő személyiségüket, és ezáltal a tartós házasságot, a gyermekvállalást. A házasság témáját érintő minden tudományos kutatás kimutatja, hogy a magasabb *pornóhasználat alacsonyabb párkapcsolati elköteleződéssel és a hűtlenség magasabb arányával jár* együtt. [45] Szakemberek, pszichológusok egyre gyakrabban fogalmazzák meg, hogy ezekkel az ennyire károsító hatásokkal szembe kellene szállnia a társadalom józan részének, s az államnak is!

D. Avramov – J. Kotowska eds.: *People, population change and policies*. Berlin: Springer-Verlag. 2008, 175–192; Kuby, G.: *A globális szexuális forradalom*, Kairosz, 2013.

[41] Lewin, Kurt: *A mezőelmélet a társadalomtudományban.* Bp., Gondolat, 1972; Jenő Bangó: *A tér szociális konstrukciója* - Published Online: October 11, 2006;
Rosenberg, Tina: Pierre Bourdieu, *Sozialer Raum und „Klassen". Lecon sur la lecon*. Zwei Vorlesungen. Frankfurt am Main, 1985. 2011, 106; vö. Pierre Bourdieu-ről. in: *Politikatudomány*, 1986/4. 166-169; Nemes Nagy József: *A tér a társadalomtudományban*, Budapest, Kiadó: Hilscher Rezső Szociálpolitikai egyesület 1998

[42] Társadalmi nyomás az óvodában https://idad.rocks/2015/03/04/tarsadalmi-nyomas-az-ovodaban.html

43 Riesman, David: A magányos tömeg. Közgazdasági és jogi kiadó 1968, 1996; vö. Peter L. Berger · Thomas Luckmann: A valóság társadalmi felépítése, Jószöveg Műhely, 1998.

44 Vö. Zimbardo, Philip – D. Coulombe, Nikita: Nincs kapcsolat. Hova lettek a férfiak? Libri Kiadó, 2016.

45 Lambert, N. M..: A love that doesn't last: Pornography consumption and weakened commitment to one's romantic partner. Journal of Social and Clinical Psychology, 2012 31(4), 410–438; Hevesi Krisztina: Szex - A psziché labirintusában, Kulcslyuk Kiadó, 2013.

A pornográfia veszélyeit bagatellizálók szerint a pornó ősidőktől kezdve jelen van az emberiség életében. Ugyanakkor az ókori alkotásokban jelenlévő szexualitást, illetve ennek társadalomra gyakorolt hatását nem lehet összehasonlítani a mai kor szexvideóival, melyekben valós szereplők jelennek meg, amelyek a nap 24 órájában elérhetőek gyermekek-, serdülők számára egy olyan eszköz segítségével, amely elfér a zsebükben.

A mérések szerint 1998 és 2005 között az amerikai tévéműsorokban megduplázódott a szex-jelenetek száma. Ez nem csak a felnőtt műsorokat érintette: 2004-2005-ben a tinédzserek által legkedveltebb műsorok 70 százalékában volt szexuális tartalom. Visszatérő képsor, hogy a buli végén egy idegen ágyában ébred a fiatal, éjjel megismert barátjával.

A pornó addiktív, hasonlóan működik, mint a drogok: egyre nagyobb dózisra van szükség belőle. A korábban izgalmat okozó videók, képek már unalmassá válnak: gyakoribb és/vagy keményebb pornóra van szükség ugyanannak a hatásnak az eléréséhez. Ezért mára a szexuális tartalmat már erőszakkal is kombinálni kell, s a keménypornó tele van lelki vagy fizikai bántalmazással. Minél több pornográfiát fogyaszt valaki, annál kevésbé kelti fel az érdeklődését egy valós személy, illetve annál nehezebben tud személyes vagy partneri kapcsolatot kialakítani. Ebben az is szerepet játszik, hogy a pornó arra tanít: a nők (avagy a férfiak) nem érnek többet, mint a testrészeik és az általuk nyújtott szexuális öröm. Emiatt az erős fogyasztók valamiképp magukra és másokra is tudnak úgy tekinteni, mint szexuális tárgyakra, s ez megmérgezi a kapcsolatokat. – Témánkkal világszerte hatalmas irodalom foglalkozik.[46] A kérdéskör alábbi összefoglaló szemléltetésére nagy arányban magyar kutatók által írt összefoglaló kötetekből idézünk.[47]

a) A pornográfia hatásai gyermekekre

A Nemzetközi Gyermekmentő Szolgálat (NGYSZ) 2016-os Európai Uniós konferenciáját ilyen címen rendezték: „Az internet hatása a gyermekekre és fiatalokra”. Budapesti kutatók számára is döbbenetes volt a hazai s egyúttal nemzetközi vizsgálati adat, mely szerint a számítógéppel rendelkező 7–10 éves korosztály leggyakoribb keresőszava a „pornó”. Egy másik vizsgálat szerint „csak” a negyedik és a hatodik helyet szerezték meg a szex és a pornó szavak az összes rákeresés között.[48] A kutatók hozzáteszik, hogy mára a gyermekek majd a fiatalok az interneten, pl. facebookozás közben akaratlanul is lépten-nyomom szembesülnek szexuális tartalmakkal, képekkel.

A rendezvény kiemelt témái voltak a szexting,[49] a pedofília és a gyűlöletbeszéd. A konferencián a gyermekek és fiatalok online biztonságával kapcsolatos kérdésekről, a

[46] Turgonyi Zoltán, *Pornográfia és liberalizmus*, Working Papers in Philosophy 2015/2. http://www.phil-inst.hu/images/Esem%C3%A9nyek/2015/Working_Papers_2015/2015_02_turgonyi_zoltan_pornografia_es_liberalizmus.pdf; *Pornográfia és erőszak a tömegkommunikációs eszközökben*, Szent István Társulat Budapest, 1991. A fordítás alapjául szolgáló mű: *Pornográfia e violenza nei mezzi di comunicazione, una Risposta Pastorale*, Citta del Vaticano, 1989; Flood, M.: The harms of pornography exposure among children and young people. *Child Abuse Review* 18, 2009, 384–400. Vö. a következő lábjegyzet

[47] Parti Katalin: *A büntetőjog, mint az online pornográfia szabályozásának eszköze*, Phd program, Pécs, 2008 http://ajk.pte.hu/files/file/doktori-iskola/parti-katalin/parti-katalin-vedes-ertekezes.pdf://www.google.hu
Az idézett kötetek irodalmi hivatkozásaiból csak egy-egy különösen fontosat hozunk. Egyébként az idézett magyar kötetek is hatalmas hazai és nemzetközi irodalomra hivatkoznak.

[48] http://civishir.hu/kulfold/a-gyerekeknek-pornó-kell/0812161154

[49] A szó az angol „*szex” és „texting*” szavak összeolvadásából keletkezett. Szexuális tartalmú, erotikus, meztelen vagy félig meztelen képek és videók küldését jelenti, a mobiltelefonról a másik mobiljára vagy email címére. A jelenség nálunk még viszonylag új keletű, ám az Egyesült Államokban egyre több figyelmet kap, s nagy port kavar. – A lányok körülbelül 12 éves korukban küldtek először ilyen jellegű üzeneteket barátaiknak, de már 10 éves korukban kaptak hasonlóakat.

családnak, az iskolának, a médiának a tudatosításban betöltött szerepéről, új online trendekről és a közösségi média szerepéről hangzottak el előadások.[50]

A konferenciát a Nemzetközi Gyermekmentő Szolgálat elnöke nyitotta meg. Kiemelte, hogy azért választották ezeket a témákat, mert fontosnak tartották felhívni mind a gyerek, mind a felnőtt felhasználók figyelmét, mennyire oda kell figyelni, hogy milyen tartalmakat osztanak meg magukról és másokról. Dr. Gyurkó Szilvia előadásában elmondta, hogy az internetes pornóval az X, Y, Z generáció tagjai már gyermekkorukban jó eséllyel találkoznak.

Sterner Zoltán, a Nemzetközi Gyermekmentő Szolgálat biztonságos internet-oktatója 'Bosszúpornó, megalázás és megfélemlítés az interneten' című előadásában kitért arra, hogy a bosszúpornó szexuális jellegű tartalom, melyet nyilvánosan megosztanak online felületeken az egyén hozzájárulása nélkül, azzal a szándékkal, hogy megszégyenítsék vagy zavarba hozzák az illetőt.

A szabad szex terjedésének és a pornónak a hatásához is hozzá tartozik, hogy új fogalmak és valóságok jelentek meg a fiatalok világában. Egyik a sexting, amikor a fiatal magáról vagy másról küld szexis képet, videót. A másik fajta a cyberbullying, egy internetes bántalmazás, amikor a bántalmazók a közösségi oldalakon lejáratót kommenteket írnak az áldozatról, feltöltenek a másikról kínos, erotikus fényképet vagy videót, küldhetnek sértő vagy fenyegető üzeneteket, hogy így járassák le mások előtt, vagy a nevében küldenek az illető ismerőseinek üzenetet, amivel veszekedést szítanak.

Az utóbbi években „divattá" vált az intim fotók és videók bosszúból történő közzététele a világhálón. Nem meglepő adat, hogy az áldozatok 90%-ka nő. Előfordul, hogy az áldozat teljesen megváltoztatni kényszerül addigi életét, elköltözik, rejtőzködik stb., hogy elkerülje a további zaklatást. Világszerte több esetről tudunk, amikor a fiatal öngyilkosságba menekült.

Budapesten a XII. kerületben vizsgálatokat végeztek, hogy a gyerekeket milyen arányban éri el a pornó. Az ELTE szociológusa, László Miklós vezette kutatásban több mint ezer gyerek, több száz szülő, több tucat tanár töltötte ki a kérdőíveket. Ilyen eredmények jöttek ki: a facebookozás közben a kiskorú gyermekeknek közel 40%-a találkozott pornográf tartalmakkal; 15% kapott már a világhálón kéretlen szexuális ajánlatot.[51] Ez a cikk is felhívja a figyelmet, hogy a szülőknek, valamint a pedagógusoknak közre kell működniük, hogy megvédjék a gyermekeket az ilyen – lelküket súlyosan károsító – támadásoktól. Súlyos állami és közoktatási feladat a szülők, a pedagógusok és a gyermekek támogatása e téren. [52]

Az éretlen és káros szexualitás terjedését, már a 12 éves korosztály körében jelzi, hogy Magyarországon 2013-ban törvényt módosítottak, s leszállították a megengedett szexuális élet korhatárát 12 évre. Megokolás, hogy az már gyakori, hogy egy 12 év feletti gyermekkel egy 18 év alatti szexuális kapcsolatba lép, ezért ez nem büntetendő (eddig 14 év volt a korhatár). Noha nincs pedagógus vagy pszichológus, aki ne tudná, hogy egy ilyen kapcsolat súlyosan káros a kiskorú életében!

E sorok írója utána akart nézni, hogyan néznek ki a legújabb statisztikai adatok a fiatalok és a pornó kapcsolatáról. Beírta a Google keresőbe: „fiatalok – pornó". Megjelent egy oldal tele ilyen kiírásokkal: tini pornó filmek, rengetek tini pornó, szex egy buliban, családi pornó, szűz tini pornó, tini sex videók fiataloknak stb. feliratokkal. Egy kattintás egy-egy címre, és megjelenik nagy mennyiségű meztelen lány címképe, mögöttük közösüléseket ábrázoló

[50] http://www.gyermekmento.hu/hirek/IV-Mediakonferencia.html
[51] Ki védheti meg a gyermeket, ha se tanár, se szülő nincs a facebookon? HVG 2016. nov. 24;
[52] Vö. *Create in Me a Clean Heart. A Pastoral Response to Pornography*. United States Conference of Catholic Bishops 2015

kisfilm. A filmecskék alatt aláírások ilyen szavakkal „egy tini lányt b…sza a szomszéd fiú". Vagy „egy apa b…sza tini lányát". És fő-felírásként ilyenek: „Ha arra van szükséged, hogy olyan tini pornó filmeket láss, amire fened a fogad, vagy ahol akár többen szexelnek egyszerre, internetes oldalunk a megfelelő a számodra." Hasonló könnyedséggel jelennek meg szadista pornó videók is, amelyen pl. egy férfi vagy férfiak kínozzák, ostorozzák, erőszakolják a lekötözött lányt. Köztudott, hogy világszerte nem egy szadista szexgyilkosság hátterében ilyen filmek álltak. S ma egy gyermek is ily könnyen hozzájuthat ezekhez, akár egy véletlen kereséssel! Ezeken a legtöbb esetben nincs kiírva az sem, hogy csak 18 éven felülieknek. A jelzett videóklipeket, a címeket és azok könnyű hozzáférhetőségét látva levelet írtam a téma iránt felelős, illegális és jogsértő tartalmak bejelentésére szolgáló Biztonságosinternet Hotline üzemeltetőjének www.biztonsagosinternet.hu. Válaszuk az volt, hogy a „tini" 18 évesnél idősebbeket jelöl, ezért nincs az oldalakban semmi törvénytelen. – Csináltam egy körkérdést középiskolások és egyetemisták közt: tininek legtöbben a 12–16 éveseket tartják, sok internetes oldal is őket tekinti tininek. Nem beszélve arról, hogy ilyen esetben is kötelező volna kiírni, hogy a tartalmakat 18 éven felettiek nézhetik (bár tudjuk, hogy ennek is kevés a jelentősége).

Léteznek a gyermekeket védő programok, melyek le tudják tiltani a gyermekek gépén a durván szexuális képeket, filmeket; ezeket sokkal jobban kellene propagálni. Léteznének intézmények is, amelyek feladata a jogsértő tartalmak elleni küzdelem,[53] bár az iménti példa nem túl biztató jel ezek hatékonyságával kapcsolatban. Noha a gyermek társai által mindezek ellenére is könnyedén juthat hasonló tartalmakhoz társa okostelefonjának közvetítésével.

b) A pornó hatásai az emberképre, a házasságra, a párkapcsolatra

Hevesi Krisztina magyar kutató könyvében összehasonlította a 2002 és 2012 közötti helyzetet a pornó és a szex társadalmi jelenlétének és hatásainak szempontjából, illetve bemutatja azt a súlyos romlást, amely ily rövid idő alatt megvalósult. A szerző beszámol sok nemzetközi kutatásról és azoknak hasonló eredményeiről is.[54]

„A világszerte tapasztalható sok kulturális trend és inger (így az *alkalmi szex egyre nagyobb elfogadottsága*,[55] az *internetes pornográfia* elterjedése és hatásai,[56] a médiában látható szexuális tartalmak explicit ábrázolása,[57] a szexualitással foglalkozó sikerkönyvek és filmek előtérbe kerülése,[58] a kultúra szexualizálódása, s vele a BDSM[59] népszerűsége;[60] *a női test* minden korábbinál erőteljesebb hangsúlyozása és *tárgyiasulása,*[61] új kapcsolati formák megjelenése, mint amilyen a szexbarátság[62]), a globalizáció folytán mára szinte késedelem nélkül jut el hozzánk."

E hatások azonban a *párkapcsolatok erejének gyengülésével* és számuk csökkenésével járnak. „*A szexuális élettel való elégedettség is erőteljesen csökkent* a tíz éves idő intervallum

[53] Összefoglaló a jogellenes online tartalmak ellen fellépő szervezetekről. Nemzetközi Média és Hírközlési Hatóság, Infomédia Szabályozási Főosztály 2012

[54] Hevesi Krisztina: *A szexuális működés egészségpszichológiája*. Phd dolgozat. ELTE, Bp, 2015. http://www.ppk.elte.hu/file/Hevesi-Krisztina-disszertacio.pdf

[55] Pl.. Garcia és mtsai, 2012 A művek adatait lásd Hevesi Krisztina idézett művének irodalomjegyzékében

[56] Pl. Attwood és Smith, 2014; Bridges, 2010;

[57] Pl. Attwood, 2005

[58] Pl. Tambling, 2002

[59] BDSM Szado-mazochista, gyakran pornó filmek, amelyben általában a férfi áll a szadista oldalon, a nő az alárendelt, elszenvedő. (Magyarországon ismert lett „A szürke ötven árnyalata") Ha beírjuk a keresőbe, hogy BDSM, azonnal megjelennek linkek, amelyeket megnyomva rögtön láthat egy gyermek is ilyen filmrészleteket.

[60] Pl. Weinberg és mtsai, 2010

[61] Pl. Maguire és Stanway, 2008;

[62] Pl. Furman és Shaffer, 2011; Wentland és Reissing, 2011; Jonason és Richardson, 2011; stb.

alatt: a nagyon elégedett és elégedett választ adók tábora együttesen 72%-ról 55%-ra esett vissza, míg az egyáltalán nem elégedett válaszadók száma megduplázódott: 5-ről 10%-ra emelkedett.

Jellemző a párkapcsolati formák változása is: 2002 és 2012 között a *házastársi és élettársi viszonyban élők aránya közel 1/5-ére csökkent,* a barát-barátnői viszony azonban megduplázódott, míg az állandó partner nélküliek száma is erős növekedést mutatott: 19-ről 33%-ra ugrott. Ez utóbbi adat kiváltképp annak tükrében érdekes, hogy míg az állandó partnerek számának átlagos értéke szignifikánsan csökkent, a szexuális partnerek száma nem változott szignifikánsan. [63]

Fiatal nők pornófilm nézése 2002 és 2012 közt változott: a teljes elutasítás 67%-ról 58%-ra csökkent, a rendszeresen fogyasztók aránya 1-ről 3%-ra ugrott. A szexuális tartalmú álmok, fantáziák megjelenésére a „nem fordult elő" 41-ről 12%-ra csökkent, míg a gyakran és sokszor választ a tíz évvel korábbi 23%-hoz képest a fiatal lányok 42%-a adta 2012-ben.

Hasonló mintázatot mutatott a fiatal lányok *önkielégítése* is (valószínűleg a felnőtt filmek iránti nagyobb érdeklődéssel összefüggésben), a teljesen elzárkózók száma több mint felére csökkent (76-ról 32%-ra), míg a gyakran választ adók száma 7%-ról 15%-ra nőtt, a sokszor rubrikát megjelölőké pedig ötszörösére emelkedett (1-ről 5%-ra).

Összefoglalva: egyfajta *erózió állt be a párkapcsolatok vonatkozásában.* Ez a hétköznapi életben a tapasztalatok szintjén is tetten érhető. „Ilyen mértékű problémát, kiváltképp az úgynevezett „legegészségesebb" populáció esetében (fiatal egyetemista mintán, akiknek az átlagnépességhez képest jobb jövőképük, általában stabilabb családi hátterük, magasabb intelligenciájuk stb. van) nem vártam, dacára annak, hogy a szakirodalmi adatok ezt deklarálják. Hiába a többlettudás, amennyiben ezt nem tudják gyakorlatba ültetni, és persze a trendekkel szembemenni is nehéz."

A mondottak *rontottak az együttlétek minőségén* (pl. *rövidebbek lettek az aktusok, s az előjáték ideje is kevesebb*), gyakoriságában, illetve a kapcsolatok intimitási szintjén (pl. ajándékozás, tartós romantikus párkapcsolat). *Az ajándékkal kedveskedés kisebb* arányban figyelhető meg a 2011–2013-as mintán: a „nem fordult elő" választ adók száma 22-ről 39%-ra ugrott, míg a „sokszor és gyakran" válaszok 39-ről 27%-ra csökkent.[64] – A 2012-es vizsgálat is mutatja, hogy a *magasabb pornóhasználat alacsonyabb párkapcsolati elköteleződéssel* és a hűtlenség magasabb arányával jár.

Szexualitás és agresszió kapcsolatában a kutatók gyakran a kultúra szexualizációjának és a férfiak szocializációjának szerepét hangsúlyozzák,[65] mások szerint a személyiség jellemzői – pl. agresszió-ellenségesség vonás – is közrejátszhatnak ebben.[66]

c) A fiatalok körében népszerű zenék szexualitás- és erőszaktartalmának hatásai

Az Országos Kriminológiai Intézetben 2015-ben lefolytatott kutatás arra keresi a választ, hogy a populáris *kultúrát milyen mértékben uralja az erőszak és a szexualitás.*[67] „Alapul véve azt az általános percepciót, hogy a média egyre több és intenzívebb erőszakos és szexuális tartalmat közvetít, megvizsgáltuk, hogy a mai *tinédzserek körében népszerű zeneszámok, videoklipek*

[63] Vö. Hevesi K i. m. 73–74. old.
[64] i. m. 74–75
[65] Garner, 2012)
[66] i. m. 109–110.old
[67] Parti Katalin – Szabó Judit: Szex, erőszak, videó. A fiatalok körében népszerű zenék szexualitás- és erőszak-tartalmának elemzése egy empirikus kutatás tükrében. 2016. Megtalálható az interneten – hatalmas forrásanyaggal.

milyen mértékű, intenzitású szexualitást és erőszakot tartalmaznak. Kutatásunk eredményeit a népszerű vizuális kultúra szexualitással és erőszakkal kapcsolatos attitűdformáló erejét taglaló kutatások megállapításaival párosítottuk."

„Az internet megjelenésével az *átszexualizált médiatartalmak növekedése nemcsak mennyiségi, hanem minőségi* szempontból is észlelhető. Reichert és munkatársai kutatása *30 év vizuális reklámanyagait vizsgálta* olyan népszerű magazinokban, mint a Cosmopolitan, a Redbook, az Esquire, a Playboy, a Newsweek, valamint a Time. *A szexualitás megjelent a reklámokban,* hirdetésekben *az árucikkek és szolgáltatások széles skáláján,* a szeszesitaloktól a banki szolgáltatásokig.[68] Míg *1983-ban csak a hirdetések 15%-ának, addig 2003-ban* már a hirdetések majdnem *duplájának, 27%-ának volt szexuális tartalma.* A kutatók azt tapasztalták, hogy a szexuális tartalom nemcsak népszerűbb marketingfogás lett, hanem *explicitebbé, radikálisabbá is vált* az idők folyamán."

„A legtöbb és *legradikálisabb (explicit) szexualitást a népszerű zenei klipek hordozták (*a vizsgált klipek *40%-a),* ezután következtek *a kortárs filmek (12%-a), a televíziós műsorok (11%-kal).*

A zenei videók – és általában a médiatartalmak – egyik fő tematikus eleme a szexuális cselekmények, a szexualitás, és különösen a *nők ábrázolása*, csábító és kívánatos *szexuális tárgyként.* A szexualitás, mint meghatározó elem önmagában még nem volna problémás, ám a szexuális objektifikáció annál inkább."[69]

A zenei klipeknek a szexuális erőszakkal kapcsolatos relevanciájára azok a kutatási eredmények mutatnak rá, amelyek igazolják, hogy ezek milyen *kedvezőtlenül befolyásolhatják* a nemi szerepekkel, a szexuális erőszakkal és általában véve a szexualitással, a szexuális viselkedéssel kapcsolatos attitűdöket. A videoklipek erőszakos és szexuális tartalmának kutatása több évtizedes múltra tekint vissza. Sherman és Dominick például az általuk vizsgált *zenei klipek 57%-ában*, Baxter és munkatársai pedig *53%-ában* találtak *erőszakos* elemet.[70]

A videoklipekben a férfiak inkább domináns és agresszív, a nők *inkább implicite* szexuális és alávetett szerepben jelennek meg, *gyakran, mint* a *szexuális tevékenységek tárgyai*.[71]

A szexuális erőszakkal kapcsolatos kutatások ma már *felismerik a társadalmi-tényezők szerepét az erőszakos szexuális bűncselekmények hátterében*. A filmek, *televízió műsorok, zenei videók és egyéb* médiumok által közvetített tartalmak alkalmasak a társadalmi értékek, normák közvetítésére, a véleményformálásra, és így az *egyén viselkedésének befolyásolására*.

Több kísérlet igazolta, hogy az erőszakos zenei videók megtekintése fokozza az ellenséges érzelmeket a vizsgálati személyekben.[72] *Az erőszakos rap videók,* a zenei videók sokszor

[68] Reichert, Tom –Carpenter Childers, Courtney –N. Reid, Leonard: How Sex in Advertising Varies by Product Category: An Analysis of Three Decades of Visual Sexual Imagery in Magazine Advertising. *Journal of Current Issues and Research in Advertising*, 33 (June), 2012, 1–19; Székely Levente: A médiafogyasztás (át)alakulása az ezredfordulótól napjainkig. In: Tófalvy T. –Kacsuk Z. –Vályi G. (szerk.): Zenei hálózatok – Zene, műfajok és közösségek az online hálózatok és az átalakuló zeneipar korában. L'Harmattan, Budapest, 2011: 354–367.

[69] Vö. Malamuth, N.M. – Impett, E.A. Research on sex in the media. What do we know about effects on children and adolescents? In D.G. Singer – J.L. Singer (Eds.) *Handbook of Children and the Media*. Thousand Oaks: Sage, 2011, 269–287; Parti Katalin: *Gyermekpornográfia az interneten*, Miskolc. Bíbor Kiadó, 2009.

[70] Parti Katalin – Szabó Judit: i. m. 9

[71] ld pl. Jones K: Are rap videos more violent? Style differences and the prevalence of sex and violence in the age of MTV. *Howard Journal of Communications*, 8 (4), 1990, 343–356.

[72] pl. Hansen, C. H. – R. D. Hansen, Rock music videos and antisocial behavior. *Basic and Applied Social Psychology*, 1990, 11, 357–369; Johnson, J. D. – M. S. Adams – L. Ashburn – W. Reed: Differential gender effects of exposure to rap music on African American adolescents' acceptance of teen dating violence. Sex Roles, 33, 1995, 597–605.

egyoldalú és *torz képet festenek a női szexualitásról,* ráerősítve a *nőket szexuális tárgynak* tekintő szemléletre.[73]

A zenei videókat rendszeresen *néző serdülő és fiatal felnőttek* körében erősödnek a *nemi erőszaknak kedvező vélelmek*, különösen a serdülőkorú fiúk, illetve fiatal férfiak körében.[74]

Azt is több kutató megállapította, hogy a fiúk erős pornó nézése, függősége egy fokon *alkalmatlanná teszi őket a jó párkapcsolatra, házasságra*.[75]

Foglaljuk össze a pornó legdurvább hatásait, melyek az embert, a társadalmat, a házasságot károsítják:

- Már a gyermekek lelkében is súlyos sérüléseket okoz.
- *A házasság ellen hat,* a szabad szex terjesztésével és a szexualitás hamis bemutatásával.
- Erősíti a *nők elleni erőszakot*, illetve terjeszti a látásmódot, mely a nőt *tárgynak* tekinti.
- Károsítja a kapcsolatok személyességét, *intimitását*, az egymásnak való örömszerzést.[76]
- Gyöngíti a párkapcsolatok tartósságát, *csökkenti az elkötelezettséget*.
- Károsítja a fiúk személyiségét, sokukat *alkalmatlanná teszi a házasságra*, a jó párkapcsolatra.

3. A szabad szexet propagáló eszközök lehetséges legnagyobb mértékű megfékezése

a) Keveset hallunk arról, hogy több ország szigorú intézkedéseket hozott már a pornóval szemben. – *A brit kormány* egyik legújabb, Digital Economy Act névre hallgató jogszabálya (2017-ben) kötelezi a pornóoldalakat, hogy *minden látogatójuk esetében ellenőrizzék az életkort*, és csak a felnőtteknek engedjék felkeresni a honlapot. Nem úgy, hogy bárki egy kattintással 18 éven felülinek álcázhatja magát, hanem pl. csak személyi számának megadása által léphet be. Amely weboldal ezt az ellenőrzést elmulasztja, 250.000 fontig terjedő bírsággal sújtható. A Brit Filmcenzorok Tanácsa dönt arról, mely oldalak tartoznak az extrém kategóriába és kerülnek tiltólistára.[77] – A kormány előírásának támogatottságát mutatja, hogy a durhami egyetem felmérése szerint *a kérdezettek 86%-a támogatja,* hogy a fiatalok körében korlátozzák a pornográf tartalmak elérését.

A kínai kormány 2014. április elején indította sokadik központi kampányát a világhálón terjedő pornográfia ellen, az országban illegális pornográf tartalmak kiiktatása céljából. A kampány eredményeként április végéig a hatóságok 110 weblapot, több ezer hirdetést és 200 ezer internetes bejegyzést töröltek a világhálón. Több vállalatot, köztük az internetes piac egyik legnagyobb szereplőjét, a Sinát több millió jüanos pénzbüntetésre kötelezték és publikációs

[73] ld. Aubrey, J. S. – K. M. Hopper – W. G. Mbure: Check that body! The effects of sexually objectifying music videos on college men's sexual beliefs. *Journal of Broadcasting & Electronic Media*, 2011, 55, 360–379; Conrad, Kate – Travis Dixon – Yuanyuan Zhang: Controversial rap themes, gender protrayals and skintone distortions: A content analysis of rap music videos. *Journal of Broadcasting and Electronic Media*, 2009: 53 (1) 134–156.; Aubrey, J. S. – C. M. Frisby: Sexual objectification in music videos: A contentanalysis comparing gender and genre. *Mass Communication and Society*, 2011: 14(4), 1–28.

[74] pl. Ward, L. M.: Does television exposure affect emerging adults' attitudes and assumptions about sexual reationships? Correlational and experimental conformation. *Journal of Youth and Adolescence*, 2002: 31, 1–15.

[75] Zimbardo, Philip –D. Coulombe, Nikita: *Nincs kapcsolat – Hova lettek a férfiak?* Libri Kiadó, 2016. Zulehner, P.M. – Raizer, V.: *Männer im Aufbruch.* Schwabenverlag, 1999; Rohr R.: *A férfi útja.* Bp. Ursus Libris, 2001. Vö. Parsons R.: *A hatvan perces apa*. Bp. Harmat, 2007.
Zimbardo. Ph Coulombe N.: (*Man (Dis)connected. How technology has sabotaged what it means to be male (A kikapcsolt férfi. Hogyan tette tönkre a technológia a férfi nemet?)* London, Ebury Publishing, 2015.

[76] Parti Katalin – Szabó Judit: i. m. 17– 18.

[77] *24.hu/tech/2017/05/09/a-brit-kormany-nekiment-a-pornonak/*

engedélyeinek elvételével fenyegették a honlapjain elérhető pornográf tartalmak miatt – számolt be a Csongsi Tiance Pao lap. A kínai pornóellenőröknek az írott anyagok mellett a képi és audiofelvételeket is követniük kell. A kormány az SMS-üzenetekre is kiterjesztette pornóellenes hadjáratát, amelynek során az év eleje óta a hír megjelenéséig összesen 1250 weboldalt zárattak be. A kifogásolt oldalak között olyan nagy portálok is voltak, mint a Google, a Baidu vagy a Microsoft. A bezáratott oldalakon kívül több mint 3,2 millió pornográf vagy egyéb, a „közerkölcsöt sértő" online tartalmat töröltek. A hatóságok eddig összesen 41 embert vettek őrizetbe, akiket a pornográfia népszerűsítésével vádolnak.[78]

Egyes államok teljesen betiltották a *pornót, zárolták a csatornákat* a család védelmében: így *Kínán* kívül *Oroszországban,* a közel- és távol-keleti *muszlim országokban és az afrikai országokban* minden pornográfiát tiltanak.[79] – A *mormonok lakta amerikai Utah állam* tiltja a pornót, illetve az Egyesült Államokban elsőként a közegészségre ártalmasnak nyilvánította azt. – *Írországban* nem adnak ki olyan domain-nevet, amely a pornográfiára utaló szót tartalmaz.

Indiában először a teljes betiltásra jelent meg rendelkezés, de a tiltakozások miatt végül csak a 18 év alattiakat letiltó rendelkezések maradtak érvényben. - *Izraelben* a korábbi években elbukott az általános tiltásra irányuló törvényjavaslat, de mostanra körvonalazódik az egyetértés, hogy *csak felnőtteknek és külön kérésre lehessen hozzáférni az online pornóhoz.*

Ilyen hírek erőt adhatnak minden kormánynak, amely védeni akarja a házasságra készülő fiatalságot, hogy ne féljen hasonló radikális intézkedéseket hozni az ifjúság és család védelmében!

b). A fiatalokat a szabad szexbe sodró egyéb valóságok korlátozása

A pornó mellett társadalmunkban széles körben terjednek az egyéb valóságok, amelyek a szabad szexbe sodorják a fiatalokat, és károsítják az elkötelezett házasságra való képességet.

1. Az imént idézett kutatások szerint a *plakátok* egyre nagyobb arányban ábrázolnak nőket, lehetőleg szexis vagy kevéssé öltözött állapotban. A kutatások rámutatnak, hogy ez a tény is hozzájárul a nőről alkotott kép *tárgyiasításához*, amelyet elsősorban a férfiak, de sok esetben maguk a nők is magukévá tesznek. Ezek is károsítják a nőkről alkotott képet, s a jó házasságra való készséget.[80]

2. Számos írás, köztük a leghivatalosabb fórumok részéről is, jelent meg egyes hazai *gólyatáboroknak* a fiatalokat, gólyákat a szexbe mintegy belekényszerítő vagy sodró programjairól.[81]

3. Ismételten hallunk a *kollégiumi szobákban* történtekről, különösen, ha egymás mellett vannak lányok és fiúk hálószobái (és ez általános). (Megnéztem, ír-e erről az internet. A kereső

[78] 2014. május 5., hétfő 18:52 | MTI

[79] Bár egy magyar cikk csóválja a fejét": Már a netes pornó is tilos Oroszországban. http://reset.hu/2016/09/18/mar-a-netes-pornó-is-tilos-oroszorszagban-mi-lesz-most; - A liberális erők másutt is éreztetik hatalmukat. Két szlovák európai parlamenti képviselő nyújtotta be tiltakozását a pornó ellen 2013-ban. Boris Zala támogatná a pornográfia nyilvános helyeken való betiltását, Záborská pedig az interneten terjedő pornótól óvná a gyermekeket. Az Európai Parlament a nemek esélyegyenlőségéről szóló jelentés kapcsán elutasította a pornográfiához való hozzáférést korlátozni akaró javaslatot. Vö. A pornótól féltik a gyerekeket az EP-képviselők, 2013. március 23. SITA

[80] Vö. Parti Katalin – Szabó Judit i. m.; vö: Vö. Malamuth, N.M. & Impett, E.A.: Research on sex in the media. What do we know about effects on children and adolescents? In D.G. Singer – J.L. Singer (Eds.) *Handbook of Children and the Media.* Thousand Oaks: Sage, 2001: 269– 287.

[81] Az oktatási jogok biztosának jelentése a gólyatáborral kapcsolatban hivatalból indított vizsgálatról 500/2014/OJBIT ; Unyatyinszki György: Az oktatási jogok biztosa*: Nyílt színi gruppenszex kezdődött, aki odaért videózott.* HVG 2015 I. 15;

szavakra, hogy kollégium és szex, itt is egy oldalnyi videó cím jött be ilyen címeken: Gruppenszex a kollégiumban, szex a lánykollégiumban, dögös barátnőket kefélnek a kollégiumban, tini-pornó, stb. Egy kattintással, minden 18 éves zárolás nélkül itt is megnyílt egy tömeg pornó videó klip. Mennyi cím lehet még a keresőben, ahol ugyanígy jutnak gyermekek pornó oldalakra, korhatár kiírása nélkül!

4. Naponta olvashatunk számos *internetes szextanácsadást* (olykor jóindulatúnak látszókat), amelyek a házasság előtti szex-re buzdítanak, vagy legalább pettingre, önkielégítésre biztatnak.[82]

5. Nem illő, hogy kormányközeli oldalak is folyton hoznak szexes tartalmakat, meztelen női képeket, mint az *Origo vagy a Ripost.* Sokan mondják, hogy meghazudtolja magát egy kormány, amely családbarátnak sőt keresztény értékrendet vallónak mondja magát, és ilyen képeket vállal, vagy épp ezekkel akarja lapjára csábítani az olvasókat!

c) Hűtlenségben – alkalmi kapcsolatok számában a magyarok világelsők

A szabad szex *hazai házasságromboló hatásait* bemutatják a hazai felmérések eredményei. Sebestyén Tamás szexuálpszichológus mondja: a magyar *férfiak húsz százaléka hűtlen* a párjához, amint ezt egy a névtelen felmérésben vallották, ami éppen *duplája a csalfa nők arányának*, s így a „hűtlenségi *világlistán" átvettük a vezetést.* Mi több, a férfiak zöme egyszerre *több nővel is* csalja a párját - olvasható a Borsban. "A válások esetében a nők hozzák fel többször indokként férjük hűtlenségét."

Dr. Nemes András válóperes ügyvéd szerint a *nők, szexuális életük kezdetétől jellemzően hét partnerrel létesítenek viszonyt*, a magyar *férfiak ennél háromszor több* nővel kerülnek intim kapcsolatba életük során. Mindkét szám dobogós hely a világrangsorban. - Bár a magyarok nincsenek a 10 legtöbb pornót néző ország sorában, de a *legtöbb pornó szereplőt adják*.[83]

d) Házasságbarát filmek, plakátok, kutatások, írások terjesztése!

A társadalmi nyomás összefüggésben van a környezettel, a filmekkel, a médiával. Amikor a felnőttek és fiatalok döntő arányban a szabad szexet, házassági hűtlenséget stb. propagáló filmeket látnak, ilyen beszámolókkal és tapasztalatokkal találkoznak, ez rendkívüli mértékben hat rájuk. De az ellenkező irányban is hatna, ha *találkoznának házasságbarát filmekkel, hírekkel, vallomásokkal, kutatásokkal.* Nyilván ezek terjesztése is nagy feladata egy család-barát kormánynak.

A Családok Budapesti Világtalálkozóján 2017. V. 25–27 számos, a maga országában, vagy világ-szinten is vezető szakember vett részt. V. 27-én a délelőtti nyitó szekcióülésen arról beszéltek, miként ábrázolja a média a családot. Hangsúlyozták, *óriási szerepe van a médiának* abban, mennyire lesz elfogadottá vagy elutasítottá a társadalomban a család, vagy a vele kapcsolatos nézetek! – Utóbbi években látható, milyen lépésekben történt a család imázsának tönkretétele a TV-n keresztül. *Naidoo, a Family Policy Institute igazgatója, Dél-Afrikából* elmondta, hogy hazájában is harc folyik. A pornográfia is elárasztotta az országot. E háborúban azért állunk vesztésre, mondta az előadó, mert nem tudjuk megmutatni az értékeinket, felhasználni a médiát.

[82] vö. http://www.tinivagyok.hu/temak/szex/item/beszeljuenk-szinten-a-pettingről

[83] http://blikkruzs.blikk.hu/szerelem-es-szex/parkapcsolat/a-magyar-ferfiak-megcsalasban-vilagelsok/qbenrw9 http://hvg.hu/plazs/20111130_aids_kutatas_ferfiak_nok_megcsalas

III. A házasság védelme – és a házasság oszlopainak védelme[84]

1. A már bevált modellek szélesebb körű támogatása és terjesztése

Világszerte végeznek kutatásokat, hogyan lehetne megelőzni a házasságok tönkremenetelét. E kutatások egyik fontos iránya a jobb házassági felkészítést tűzi célul. Mindeme kutatásoknak, illetve próbálkozásoknak vannak bizonyos eredményei, de valójában csekélyek.[85]

A családok általános megroppanásával szemben *korunkban az élő vallási közösségek azok, amelyek megoldást kínálnak* a tartós családoknak, a gyermekszámnak a megoldhatatlannak tűnő társadalmi problémáira.[86] – Sikerességük lényegi eleme a szex-nélküli felkészülés a házasságra, illetve, hogy hitből fakadó elvük a jó emberi- és párkapcsolatok építésére nevelés.

2. Szülők, családok, pedagógusok támogatása

a. Az anyák támogatása

Számos tanulmány igazolja, mit jelent a gyermek számára, ha az első éveiben a szerető anya neveli őt.[87] – Az anya akkor töltheti be nevelő szerepét a családban, ha erre megfelelő támogatást kap a társadalom, az állam részéről: hogy pénzhiány miatt ne legyen kénytelen hamar munkába állni. Hazánkban rendkívüli jelentőségű a GYES és a GYED, de további segítségre is szükség volna (különösen, ha többgyermekes családról van szó), hogy a családban az egy főre jutó jövedelem közelítse a társadalmi átlagot. Szégyenteljes valóság, hogy a gyermekgondozás idejét a magyar nyugdíjrendszer *nem számítja* az elszámolható időbe. Mintha a sok gyermekes anya nevelésével nem „teljesítene" annyit, mint egy szakmunkás, vagy akár magas társadalmi rangú személy.

b. Az apák támogatása.

Korunk szakirodalma a férfi- és apa nélküli társadalomról beszél.[88] Hogy mit jelent az apai jelenlét hiánya a házasságban, s a gyermekek számára, arra a válasz ismét közhelyszerű: rombolja a házasságot és sebzi a növekvő gyermeket.

Mit tehetne az állam a helyzet gyógyítása érdekében? – Segítség volna, ha a férfiaknak nem kellene túldolgozniuk magukat, hogy maradjon idejük a családra. De a férfiatlanság oka sok esetben a családi szocializáció. A társadalom férfi-képe is közrejátszik, hogy a fiatal- majd érettebb férfi milyen képet alakít ki magáról. A kutatások pedig rámutatnak, hogy a média, a feminizmus hatására is, több talpraesett nőt mutat be, mint férfit. Fontos volna a médiában az

[84] A témához vö.: Benda József: A szakadék szélén – A népességfogyás Okai és Megállítása, Gondolat Kiadói Kör, 2015

[85] Vö. Job, Ann-Katrin – Bodenmann, Guy – Baucom, Donald H. – Hahlweg, Kurt: Neuere Entwicklungen in der Prävention und Behandlung von Beziehungsproblemen bei Paaren – Aktueller Forschungsstand und zukünftige Herausforderungen, *Psychologische Rundschau* 65/1, 1– 13. Hogrefe Verlag,Göttingen 2014

[86] Kröhnert, S. – Klingholz, R.: *Glaube, Macht und Kinder - Erobern religiöse Menschen mit vielen Nachkommen die Welt?* Berliner Institut für Bevölkerung und Entwicklung, 2010; Michael Blume: *Religion und Demografie. Warum es ohne Glauben an Kindern mangelt,* Sciebooks Verlag, Filderstadt, 2014; Haberle, Lothar – Hattler Hg, Johannes: *Ehe und Familie – Saulen des Gemeinwohls*, Paderborn, Schöningh, 2014; Székely András – Lázár Imre: Vallásosság és kötődés In: Szántó Zs. – Susánszky É.: *Magyar lelkiállapot,* Semmeiweis, Budapest, 2013, 63– 76.

[87] Vö. Benda J. i. m.; Egyre több anya vállal munkát kisgyermeke mellett, 2016. http://eloben.hu/gazdasag/2016-04-29/egyre-tobb-anya-vallal-munkat-kisgyermeke-mellett

[88] Wassilios E. – Fthenakis Beate Minsel: Die Rolle des Vaters in der Familie. Schriftenreihe des Bundesministeriums für Familie, Senioren, Frauen und Jugend. Verlag W. Kohlhammer, 2002.

érett férfi-apa személyiségek bemutatása. Szükséges volna a férfi-apa szerep jelentőségének jobb megismertetése az iskolai nevelésben. Más szakemberek az anyákat hívják, hogy törődjenek jobban fiaikkal, férjeikkel.[89]

A családok támogatásához tartozik a házaspárok lelki-emberi támogatása, amelyet jelenleg kiemelten az *egyházak, illetve az* ún. család-mozgalmak *gyakorolnak* (bár ezek is csak a házaspárok töredékét érik el). Ezeknek leggyümölcsözőbb tevékenysége, hogy a párokat baráti csoportokba gyűjtik. E csoportok rendkívüli erőforrássá válnak számukra, és folyamatos képzést is nyújtanak a párkapcsolat ápolásáról, a férfiak szerepéről vagy a gyermeknevelésről.

c. A pedagógusok támogatása

Ma iskoláink és társadalmunk szenved az egyre nagyobb számú sérült gyermek jelenlététől. E gyermekek sebzett családjaikból, a szeretet- és elfogadás-hiányából hozzák sérüléseiket (legyen az zárkózottság vagy agresszivitás, illetve számos egyéb beteges jelenség).

E gyermekek számára utolsó kilátás lenne a gyógyulásra: ha a pedagógusok tudnák részesíteni őket abban az elfogadó, megértő szeretetben, amit a szülők feladata lett volna megadni. Ha az iskola nem gyógyítja őket, ez később súlyos emberi-társadalmi következménnyel jár: mint a pszichés megbetegedések, bűnözés, kábítószer függőség, továbbá a jó emberi kapcsolatokra és a párkapcsolatok építésére való alkalmatlanság stb. - De ez a törődő nevelés jelentős időbe kerül. Viszont az utóbbi évtizedekben a pedagógusok óraszáma és a tőlük elvárt követelmények nagyon megemelkedtek. Az idővel versenyt futó pedagógusnak (akit magát is várják otthon a házastársa és gyermekei) nincs elegendő ideje törődni a gyermekek személyes gondozásával. (Szerencsére hallunk kivételekről is.[90]) Pedig, ha erre időt fordíthatnának, ez anyagilag is rentábilis volna a társadalom számára.

A vészes tényhelyzetre tekintet nélkül a mai magyar iskola-rendszer az energiák 90%-át a kognitív készség, az értelem-tudás, az IQ, fejlesztésére fordítja (kivéve egyes magán iskolákat). Pedig az ember készség-együttesének e készség csupán mintegy 20%-át alkotja. Emellett ott vannak az affektív, a szociális, a konatív készségek, és csak ezek közös kibontakoztatásával lehetne egészséges – önmagukban, valamint személyes-emberi kapcsolataikban – érett embereket nevelni.[91] Ezek híján sérült emberek jönnek ki az iskolákból. Ma ennek vagyunk tanúi.

A gyermekek sebzettek a társas kapcsolatok építésének terén. Láttuk, milyen módokon képesek az iskolások kínozni egymást (személyesen vagy a világhálón, pl. Sexting, cyberbullying).[92] A gyermekkori sebzettségek tesznek képtelenné sokakat egy életképes párkapcsolat megvalósítására, avagy általuk válnak házasságukban elviselhetetlen teherré társuk és a gyermekeik számára.

Az iskola és a pedagógusok nagy feladata volna a gyermekeket elsődlegesen az osztálytársaival (illetve közvetlen környezetével) való helyes kapcsolatra rávezetni, és általában

[89] Zimbardo, Philip – Coulombe, Nikita D.: *Nincs kapcsolat – Hova lettek a férfiak?* Libri Kiadó, 2016.
[90] Varga Júlia: *Az iskolai szociális tér.* 2017 https://prezi.com/xhevgngg_rpi/mesterprogram/ ; Kutatásában egy kérdezett így vall: Az ELTE Gyógypedagógiai Kar gyakorlóhely, ahol „megtanulhattam, hogy az iskola nem pusztán a tantárgyi tudás átadásáról kell, hogy szóljon, hanem egy olyan biztonságos, bizalmi légkör megteremtéséről is, ahol a gyerekek bátran építhetik szociális kapcsolataikat, fejleszthetik önmagukat. Vö. Dr. Suplicz Sándor, Dr. Fűzi Beatrix: A mentorálás pedagógiája. Óbudai Egyetem 2015 – Vö. 2.3. A szociális mező fejezet. https://prezi.com/xhevgngg_rpi/mesterprogram/
[91] Nagy Gabriella – Nagyernyei K. Gyula: *Harmonikus emberi kapcsolatok*. Kiadja: Guruló Egyetem, 2017.
[92] Vö. Virág György – Parti Katalin: Cyber-bullying – Online kortárs bántalmazás iskoláskorú gyerekek körében 2014 in: *Kutatási eredmények* – 2014.
www.okri.hu/images/stories/KUTBESZ_UJ_2017/befkut_2014_hun.pdf

a jó emberi, társas kapcsolatokra nevelni. A nevelőknek a fent említett okok miatt erre sincs ideje. Pedig korunkban a kreatív nevelésnek és oktatásnak számos új útját fedezték fel, amelyek hatékonyabbak, mint a túlfeszített tananyag-átadás, és helyet adnak a kapcsolatok építésének gyakorlására is.

d. A férfi pedagógusok hiányára is rámutatnak a neveléskutatók. A férfiak nagyobb arányú jelenléte javítaná a nevelés kiegyensúlyozatlanságait, s pótolhatatlan segítséget nyújthatna sok apa nélkül élő gyermek, különösen fiú talpra állításának terén is. Ezzel szemben az utóbbi évtizedekben számos férfi pedagógusnak el kellett hagynia hivatását, és át kellett mennie egy képzettségétől olykor idegen állásba, hogy ennek fizetéséből képessé váljon fenntartani családját.

e. A tanterv és az óraszám átalakítása szükségesek felvetett kérdéseink megoldásához, hogy egyrészt a *tanterv* megfelelő időt biztosítson a gyermekek-fiatalok nevelésére, másrészt csökkenjen a pedagógusok *óraszáma*, s így maradjon idejük az emberi, kapcsolati nevelésre. A megoldás feltételezi a pedagógusoknak *olyan bérezését is,* amely meghívóan hathat *férfiakra.* Feltételezi továbbá a pályára jelentkezők *nagyobb kiválogatását* és időnkénti ellenőrzését, hogy csak olyan személyek válhassanak-maradhassanak pedagógusok, akik valóban *nevelők* is.

IV. A házasságra való jó felkészítés és a szexuális nevelés

1. Kutatási központ létrehozása a házasság előtti szex kárának bemutatására

A Kormány 2017 márciusában elindította a Családbarát Ország Projektet, amelynek céljai közé tartozik, hogy a *társadalomban újra megerősödjön, általánossá váljon a családbarát értékrend.* A program része a *családi életre való felkészítés*, valamint a kapcsolati kultúrára nevelés. - A Projekt keretében ezer pedagógus kiképzését tervezik a családi életre nevelésre. A 2017-es év március legvégén a Család- és Ifjúságügyért valamint az Oktatásért Felelős Államtitkárság kérte az egyetemek és főiskolák vezetőségét, iktassák be képzésükbe a felkészítést a családi életre és a kapcsolati kultúrára. Ez nagy lehetőség, hogy hazánk elindulhasson a válságból kivezető úton.

Mindkét kezdeményezéshez, és általában a családi életre neveléshez, pótolhatatlan egy kapcsolódó projekt elindítása, amely bemutatja a házasság előtti szexuális kapcsolatok kárát, az ilyen kapcsolatoktól való tartózkodásnak házasságot erősítő hatását, és amely elősegítené a tiszta párkapcsolatok tiszteletének és megélésének terjesztését. A szexuális szabadosság veszélyének igazolása, bemutatása nélkül a fenti két kezdeményezés nem lehet sikeres, hisz a mai pedagógusoknak, illetve azoknak, akik a családi életre való felkészítést ma végezhetnék, nagy része nem ellenzi a szabados, házasság előtti, esetleg házasságon kívüli párkapcsolatokat.

Egy ilyen projekt eredményeinek társadalmi hasznosságát számos szaktudomány, és számos új, elsősorban az USA-ban végzett óriás-felmérés igazolja, és a hazánkban honos egyházak is elemi szükségét látják.

A szabad szerelem kárainak, valamint a szexuális kapcsolattól való házasság előtti tartózkodás előnyeinek igazolásához és bemutatásához e projektnek több fontos munkát el kellene végeznie. Ilyenek például a következők:

I. A témával kapcsolatos nagy külföldi kutatások eredményeinek összegyűjtése és ismertetése.

II. Az ifjúság-, a házasságra készülők-, valamint a családi élet számára javasolható értékrend, illetve ajánlható életmodellek megfogalmazása a tudományos eredmények fényében.

III. Az eredmények terjesztése és megjelenítése tudományos fórumokon, a médiában, az egyházakban, valamint pl. a civil szervezetek és az érdeklődők számára.

IV. Párkapcsolati típusok hatásainak felmérése szakemberek vezetésével, akik látják a projekt célját.

V. Párbeszéd a másként gondolkodókkal.

2. A házasság előtti tisztaságra nevelés alapjai (Amoris Laetitia)

Jelen európai társadalmainkban és hazánkban, ahol eluralkodott a szexuális szabadosság hamis szelleme, a házasságra felkészítő pedagógusoknak, munkatársaknak, szülőknek először meg kell ismerniük azokat a tudományos kutatásokat, amelyek a házasság előtti szex kárait tudományos nyilvánvalósággal bemutatják, hogy először is maguk értsék meg, mit és miért oktatnak. Alapevő szükséglet ez egy, még a „szexuális forradalom" légkörében élő nevelői gárdának, amelynek egy hasonló társadalmi légkörben nevelődött fiatalságot kell felvilágosítania.

Összefoglalás a szexuális nevelés alapjairól

A katolikus egyház nagy világtanácsa, a püspöki szinodus (a világ minden országából összejött püspökök és szakemberek tanácskozása), [93] és e tanácskozás eredményeit összefoglalva *Ferenc pápa jól leírta a szexuális nevelésnek ma legfontosabb alapelveit,* az *Amoris Laetitia,* avagy *A szeretet öröme a családban* c. pápai levelében. Ez felhívja a figyelmet a követendő irányokra, valamint a veszélyekre és egyoldalúságokra:[94]

281. „*Semmit sem használ, ha adatokkal árasztjuk el a gyermekeket, de nem fejlesztjük ki bennük a kritikai érzéket* az ajánlatok inváziójával, a kontroll nélküli pornográfiával és a stimulus-túltengéssel szemben, amelyek megcsonkíthatják a szexualitást."

283. „A szexuális nevelés gyakran a „védekezésre", a *„biztonságos szexre" koncentrál.* Ezzel arra biztatják őket, hogy vígan használják a másik személyt, mint kísérleti *tárgyat*. Felelőtlen minden felhívás a fiatalok felé, mely arra irányul, hogy játsszanak a testükkel és vágyaikkal, mintha már rendelkeznének azzal az érettséggel, kölcsönös elkötelezettséggel és célkitűzésekkel, amelyek a házasság sajátjai."

280. „Nehéz a szexuális nevelés olyan korban, amikor banalizálják és el akarják szegényíteni a szexualitást. Csakis a *szeretetre (a másik nem és a nemiség tiszteletére) és a kölcsönös önátadásra* elvezetés keretében szabad megvalósítanunk ezt a nevelést." – 283. A serdülő korban meg kell tanítani „*a szeretet különböző kifejezésformáinak*, a kölcsönös gondoskodásnak, a tapintatos gyöngédségnek, az értelemben gazdag kommunikációnak a folyamatára. Mindez felkészít a teljes és nagylelkű önátadásra, amely a nyilvános elköteleződés után a testi odaadásban fejeződik ki."

Mi a nő és a férfi méltósága, életének küldetése?

A profán *szakirodalom is figyelmeztet,* hogy napjaink meghamisított szemléletének hatására a lányokat már *meg kell tanítani arra, mit jelent lánynak*, nőnek, majdan édesanyának lenni. Mert

[93] 2013–2015-ben zajlottak e tanácskozások Rómában.
[94] A következőkben a számok az *Amoris Laetitia* pápai-szinódusi levél pontjainak számát jelzik.

a filmekben a lány, a nő gyakran azért van, hogy szexeljenek vele, hogy kielégítse a fiút és önmagát. Hasonló benyomásokkal szemben kell a fiúkat is megtanítani arra, mi az igazi férfiasság.

285. „A szexuális nevelésnek magában kellene foglalnia *a két nem közötti különbség tiszteletben tartását* és megbecsülését. *Saját testünknek a maga férfiasságában vagy nőiességében való megbecsülése* szükséges ahhoz, hogy megismerhessük önmagunkat a másikkal való találkozásban. Így fogadhatjuk örömmel a másikat – fiút vagy leányt – mint ajándékot, a teremtő Isten művét." Így tanul meg a fiatal egy szép házasság és család távlatában gondolkozni a párkapcsolatokról.

282. „A szexuális nevelés, amely megőrzi az egészséges *szemérmességet*, mérhetetlen értékű. A személy természetes védekezése ez, amely oltalmazza saját intimitását, és kerüli, hogy puszta (szexuális) *tárggyá* változzon."

Meg kell védeni a fiatalokat a „környezet-szennyezésétől": 281. „lehetőséget kell adni arra, hogy számot vessenek a ténnyel, miszerint olyan üzenetekkel *bombázzák őket, amelyek nem javukat és érlelődésüket célozzák*. Segíteni kell őket, hogy határolódjanak el mindattól, ami eltorzítja szeretőképességüket", illetve a nemiségről való helyes látásukat.

A diákszerelem és a serdülők

283. „Fontos *megismertetni a fiatalokkal életkori törékenységüket* és szexuális feszültségeiket, és biztatni őket, hogy meg kell tanulniuk *várni* szeretetük kinyilvánításával, míg személyiségük megérik." – 284. „A *vonzódás* (a diákszerelem) egy adott pillanatra létrehozza az egység illúzióját, de a beérett és egy életre elköteleződni képes szeretet nélkül ez az „egység" a két embert meghagyja épp oly távolságban és idegenségben, mint korábban voltak. – „A szexuális ösztön kiművelhető az önismeret megszerzése és az *önuralom* képességének kibontakoztatása útján, amelyek segítenek az örömben és szeretetben való találkozás értékes képességének beérlelésében."

A pápa szavaival szinkronban mondta Novák Katalin államtitkár a Családok Budapesti Világtalálkozóján (2017. V. 25–27.): A gyermekek nevelésének, oktatásának kulcsa: hogyan beszélünk otthon és az iskolában a gyermekeknek az emberi méltóságról, az élet szentségéről, a házasságról.

3. A pedagógusok és szülők képzése

a) A pedagógusok képzése

A házasság és szexualitás témája olyannyira átjárja a világot, a diákság kérdéseit, hogy így kapcsolatban áll szinte minden tantárggyal. Nem elég csak a specializált tanárokat, az etikát oktatókat és az osztályfőnököket kiképezni e kérdésben, hanem el kell érni, hogy *a többi* (magyar, történelem, biológia, kémia, művészettörtének stb.) *tanárok is részesei legyenek e képzésnek.* A kérdés megoldódhat, ha a pedagógus-képzésben általánossá válik a házasságra felkészítés, mint tananyag.

b) A szülők képzése

A legelső feladatok közé tartozik a szülők képzése. Hiszen ők állnak legközelebb gyermekeikhez, az ő szavuk és példájuk hat leginkább. Napjainkra a szülők is tökéletesen elbizonytalanodtak e témában, és – hasonlóan a pedagógusokhoz – legtöbben félnek beszélni

erről. E helyzetben kell elvezetni őket a helyes látásmódra, hogy képesek legyenek jól irányítani gyermeküket.

4. A felkészítés folyamata

a) Házasságra felkészítés és a szexuális nevelés jelen oktatási-nevelési intézményeinkben

A házasságra való felkészítéssel sok könyv, tanulmány foglalkozik.[95] 2013-ban a családi életre és a kapcsolati kultúrára nevelés helyet kapott a Nemzeti Alaptantervben. [96] Magyarországnak van egy kiváló erkölcstani tanterve, benne a házasságra való felkészítéssel. De szakemberek és újságírók tapasztalata hasonló, hogy ezt a legkevesebben használják. Eközben a komolyabb házassági felkészítést ajánló könyvek is gyakran ajánlják a szabad szex veszélytelen módjait.[97] A házasságra felkészítés címen a legtöbb iskolában csupán *az abortusz elkerülésének módjait mutatják be a VIII. osztályosoknak*, egy órában. Ez pedig félelmetesen kinyitja a kaput, hogy ezek után minden 14 éves diáknak *kedve támadjon kipróbálni,* a most már olyan biztonságos szexet. Ezeken az órákon gyakran egyetlen normális szó nem hangzik el arról, hogy a szexualitás akkor tölti be célját, ha az életre szóló elkötelezettség, illetve a házasság keretei között valósul meg. A YouTube csatornán megtekinthető egy ilyen felelőtlen felvilágosítás, ráadásul egy elég szakszerűnek hangzó csoport neve alatt: a Budapesti Orvostanhallgatók Egyesülete szervezésében.[98]

Hogy a liberális államokban mit jelent a „felkészítés", arról így számol be pl. Melvin Anchell: „Az Egyesült Államokban az intézmények 75%-ában bevezették az óvodáskortól a középiskoláig tartó kötelező, úgynevezett iskolai szexuális nevelést. De mi is a tartalma ennek az új „tantárgynak"? Az alapvető anatómiai ismereteken túl megtanítják a gyermekeket és a fiatalokat, hogy hogyan és milyen módon közösüljenek, hogyan tegyék túl magukat a perverziókkal szembeni velük született gátlásokon, hogyan éljenek a fogamzásgátlás és az abortusz lehetőségeivel, hogyan éljenek szexuális életet bűntudat nélkül (beleértve a szodómiát is)."[99]

[95] Anchell, Melvin: Iskolai szexuális nevelés. Európai Családtudományi Szemle II. évf. 2015/1 http://www.ecssz.eu 86; Tárkányi Párkapcsolatra és házasságra nevelés Magyarországon és az USÁ-ban 2012 http://www.karizmatikus.hu/kapcsolatok/kozossegek/626-parkapcsolatra-es-hazassagra-neveles-magyarorszagon-es-az-usa-ban.html; Grész Gábor: A családi életre nevelő programok fontosabb tartalmi elemei. *Mester és Tanítvány* 27., 2010. augusztus, 51–60; Gerevich Tamás: *Családi életre nevelés*. Kézirat. (Szakdolgozat, 2004. JPTE BTK, Szociológia szak); Gray, L. – Phelps, S.: A.C. *Green's Game Plan Abstinence Program (Libby Gray and Scott Phelps/ Project Reality,*2001); Új pedagógiai szemle 61. évf. 1-5. sz. (2011.) Semsey Gábor: Mizsei Bernadett: Családi életre nevelés az iskolában, *Új Köznevelés*, 2013/10; Szexuális nevelés a magyar gimnáziumokban – ahogy a diákok látják http://www.irisro.org/tarstud2016aprilis/69SemseyGabor.pdf ; dr. Simich Rita (Kutatásvezető:) Iskolai egészségfejlesztés – szexedukáció (Veszélyeztetett korú diákok prevenciós igényei és szükséglete). Országos Egészségfejlesztési Intézet 2010; Fábián Róbert–Dr. Simich Rita Meglévő és működő modellprogramok, valamint az iskolai szexedukációs események értékelése. (HIV/AIDS-prevenció Az ifjúság biztonságos szexuális életre nevelése) Készült a Nemzeti Népegészségügyi Program keretében - Kiadja az Országos Egészségfejlesztési Intézet 2006.

[96] http://kerettanterv.ofi.hu/

[97] Pl. Fábián Róbert – Dr. Simich Rita: Meglévő és működő modellprogramok, valamint az iskolai szexedukációs események értékelése. (Az ifjúság biztonságos szexuális életre nevelése) Készült a Nemzeti Népegészségügyi Program keretében - Kiadja az Országos Egészségfejlesztési Intézet 2006. Ők pl. a „túl korai" közösülési törekvések helyett a petting-készségek elsajátíttatását javasolják oktatni (51.old).

[98] https://www.youtube.com/watch?v=aVWuJqIHr5Y

[99] Melvin Anchell: i. m.

b) Nemzetközi példák a tisztaságra nevelésről

A világ iskoláiban léteznek olyan házassági felkészítések is, amelyek a házasság előtti tisztaságra, önmegtartóztatásra hívnak, bemutatva annak a házasságra vonatkozó hasznait.[100] A tiszta felkészülésre vezetés kiemelten vallásos iskolákra jellemző.[101] Sok iskola vizsgálta e készület hatékonyságát. Kutatásaik az általuk támogatott stratégia eredményeiről számoltak be. Egyik szerint az ilyen nevelést kapott tizenévesek életében átlag 18 hónappal későbbre tolódott az első nemi kapcsolat időpontja. Más csoportokban, a programban résztvevők a rákövetkező 3 év során 33%-kal kisebb valószínűséggel létesítettek nemi kapcsolatot, mint a más felkészítést kapott csoportok tagjai.[102] Azok pedig, akiket bár a tiszta felkészülésre törekedtek vezetni, s mégis létesítettek szexuális kapcsolatot, a másik oldalról elhangzó vádakkal ellentétben ugyanolyan arányban használtak védekező eszközöket, mint azok, akik a liberális nevelés során kiemelten a fogamzásgátlást tanulták.

Egy *kaliforniai középiskolában* az egyik tisztaságra nevelő program eredményeként két év alatt a hetedére csökkent a várandós lányok aránya. *Washington több iskolájában* bevezettek egy hasonló programot, amelynek hatására a diákok között a nemi életet élők aránya a következő években 71 százalékról 3 százalékra csökkent, s a tizenévesek várandóssága a huszadára.**[103]**

A programot kritizálók, és a program vezetői egyaránt megállapították az utókövetéses vizsgálatok eredményei alapján, hogy a képzésben résztvevők zöme 2–3 éves eltolódással ugyan, de élt nemi életet a házasság előtt. Kitűnt tehát, hogy bármilyen hatékony is legyen a program, annak a hatása idővel elhalványul a résztvevőkben, az életkori és a környezeti változások eredményeképp. Ezért a tiszta készületre nevelés hatékonysága érdekében *szükség van későbbi megerősítő programokra* (ha az első a 13–15. év táján volt, akkor a 17–19. év táján), amelyek újra tudatosítják a fiatalban, amit korábban már megértett, illetve alkalmazzák a korábban mondottakat az idősebb életkorhoz és körülményekhez. – Az is tény, hogy a személyes belátás mellett szinte pótolhatatlan szükségük van e diákoknak baráti kapcsolatokra,

[100] Témához vö. Tárkányi Á.: Családi életre nevelő és házasságra felkészítő iskolai képzések és tanfolyamok külföldön. *Új pedagógiai szemle,* 2011, 61. évf. 1–5. sz. Családi életre nevelés az iskolában 135–161. E tanulmány több bekezdését idézzük jelen írásunkban. http://folyoiratok.ofi.hu/uj-kozneveles/csaladi-eletre-neveles-az-iskolaban

[101] Mahoney, A. et al.: Religion and the sanctification of family relationships. *Review of Religious Research* 2003, 44, 220–236.; Busby, D. M. et al. : Compatibility or restraint? The effects of sexual timing on marriage relationships. *Journal of Family Psychology* 24, 2010, 766-774; Wilcox W. B. et al.: Focused on the family? Religious traditions, family discourse, and pastoral practice. *Journal for the Scientific Study of Religion* 2004, 43, 491–504; Lambert, N. M. – Dollahite, D. C.: How religiosity helps couples prevent, resolve, and overcome marital conflict. *Family Relations* 2006, 55, 439–449; Brown, E. et al.: Religiosity and Marital Stability among Black American and White American Couples. *Family Relations* 2008, 57, 186–197; Lichter D. T. – Carmalt, J. H.: Religion and marital quality among low-income couples. *Social Science Research* 2009, 38, 168–187.

[102] Jemmott, J.B. et al.: Efficacy of a Theory-Based Abstinence-Only Intervention Over 24 Months: A Randomized Controlled Trial With Young Adolescents Archives of Pediatric and Adolescent Medicine. 16 4 2010, (2):152–159).

[103] Napier, K: Chastity Programs Shatter Sex-Ed Myths, 1997. http://www.policyreview.org/may97/thhome.htm; Stammers, T. G.: Abstinence under Fire. http://pmj.bmjjournals.com/cgi/content/full/79/933/365; Bearman, P. – Brückner, H.: Promising the future: virginity, pledges, and first intercourse.American Journal of Sociology, 2001, 106:859–912

közösségre, szociális védő-hálóra, amelyek képessé teszik őket arra, hogy a közvélemény elvárásaitól eltérő módon cselekedjenek.[104]

5. A házasságra felkészítés lényegi eleme az emberi kapcsolatokra nevelés

Pótolhatatlanul fontos a gyermekek és diákok nevelése a humán *kapcsolatokra, magatartásra*, hiszen sok a sérült család, és ezekben különösen is sérült a kapcsolati nevelés.

A fiatalok emberi és kapcsolati nevelése a vizsgálatok szerint számos pozitív eredményt mutat fel. Nyugaton az egyik legismertebb középiskolai, házasságra nevelő program a kapcsolati nevelést a felkészítés lényegi részének tartja. Ennek mérték eredményeit. Eszerint a hatására nőtt a résztvevők fogalmi tudása a kapcsolatokról, csökkent az agresszió a randevúzó kapcsolatokban, csökkentek a tizenéves terhességek, pozitívabb hozzáállásuk alakult ki a házassággal kapcsolatban; növekedett a résztvevők önbecsülése, javultak szüleikkel való kapcsolataik, kommunikációjuk. Növekedett ellenállásuk a szabad szexuális kapcsolatra késztető csoportnyomással szemben; [105] kedvezőbb lett a házassági előkészítéshez való hozzáállásuk; kevésbé tartották valószínűnek, hogy a házasság előtt együtt akarnak élni; többre értékelték a házasságot és kevésbé tartották elfogadhatónak a válást.[106]

Magyarországon számos iskola alkalmazza az ún. „*Boldogság programot*”, amelyet a családjaikban sérült diákok gyógyítására hozott létre francia megalkotója.[107] Ez egy éves program, melyben a gyerekek hónapról hónapra a másoknak való örömszerzésnek vagy saját életük rendezésének egy-egy gyakorlatát ismétlik naponta, majd megosztják tetteik eredményeit, örömét vagy sikertelenségüket a programvezetővel és társaikkal. Első év végére a gyermekek szinte kicserélődnek, mondják a pedagógusok. A hangulatilag, személyiségükben nyomott diákok derűssé válnak, megnő önbizalmuk, mert megtanultak kapcsolatot teremteni, jót tenni és tapasztalták, hogy jót tenni jó.

6. A házasságra felkészítés és a szexuális nevelés lépcsői

A szexuális nevelés állomásairól részletes összefoglalások szerepelnek kötetünk más tanulmányaiban,[108] ezért itt csak a legfontosabb szempontokat említjük.

A szexuális nevelésnek *óvodás korban* kell kezdődnie, majd folytatódni az *alsós-, a felsős- és a középiskolás* korban. Ezután a *jó párkapcsolatra vezetés* következik, azaz a *jegyesi beszélgetés.*[109] – Korunkban, amikor a filmekben, a pornóban, s az utcákon is a szabad szex jelenik meg, elsődleges tudatosítani már a kisgyermekekben, hogy az emberi *élet a*

[104] Vö: Tárkányi i. m. 2011, 141; Zsiros Emese – Arnold Petra – Huhn Zsófia – Költő András – Simon Dávid – Németh Ágnes: Egészség és társas kapcsolatok kamaszkorban. Az iskola, a kortársak és a család szerepe a magyar serdülők életmódjában. *Kapocs* 2013/4.

[105] Rand Report – Adolescent Romantic Relationships as Precursors of Healthy Adult Marriages. *A Review of Theory, Research, and Programs*; Karney, Benjamin R. – Beckett, Megan K. – Collins, Rebecca L. –Shaw, Rebecca: *Prepared for the Department of Health and Human Services.* Rand Corporation 2007.

[106] Pearson, M.: *Can Kids Get Smart About Marriage? A Veteran Teacher Reviews Some Leading Marriage and Relationship Education Programs. A Report for the National Marriage Project*, The Next Generation Series, 2000; Gardner, S.P. et al.: Evaluation of the Connections: Relationships and marriage curriculum. *Family Relations*, 2004, 53, 521–527.

[107] http://boldogsagprogram.hu/tippek-a-napi-boldogsaghoz

[108] Legáttekinthetőbben mutatja be ezt Hortobágyiné Nagy Ágnes: Családi életre nevelés az oktatásban, Sapientia Hittudományi Főiskola, 2005. c kötete, melyre már hivatkoztunk.

[109] A Katolikus Egyház Püspöki Szinódusa és annak eredményeit összefoglalva Ferenc pápa is részletesen beszél e felkészítési fokozatokról: vö. AL 280-286

házasságban találja meg igazi boldogságát. Ezt a mai felmérések szerint ugyan még a magyar fiatalok nagy többsége vallja (=életreszóló házasságot szeretne), de arról fogalmuk sincs, hogyan jutnak el ehhez, és azt sem tudják, hogy szabad szexet gyakorló életükkel saját álmodott jó házasságuk létrejöttét akadályozzák meg nagy eséllyel. Annál fontosabb már a gyermekekkel beszélni erről, attól a kortól kezdve, amikor az első szabad-szexet hirdető eseménnyel, képpel, vagy pornó filmmel találkoznak. Ilyenkor elég annyit mondanunk: „látod, akik így cselekszenek, azokból lesznek az elvált házaspárok. Ugye nem szeretnéd, hogy egy rossz családod, rossz házasságod legyen?" – A rossz házasságban élő gyermek is általában világosan megfogalmazza, hogy ő nem szeretne rossz házasságban, rossz családban élni.

7. Példa értékű házaspárok, családok megismertetése a diákokkal

Sok fiatal azért sem hisz a jó házasságban, mert nem látott még ilyet. Rájuk megrázóan hat, ha egy házasságra szex nélkül készült párt látnak, akik évek óta boldogan élnek együtt, több gyermekükkel. Az ilyen párokat, családokat egyrészt meg kellene szólaltatni a médiában is, másrészt közvetlen kapcsolatba kell hozni őket a diákokkal. Egy sokgyermekes párnak nem könnyű megoldani, hogy bemenjen az iskolába tanúságot tenni az életéről, de ha az állami vezetés belátja ennek jelentőségét, bizonyára meg tudja találni az útját, miként kamatoztathatja azokat a kincseket, amelyeket egy ilyen pár birtokol, a gyermekek s az ifjúság nevelése számára is.

Befejezésül

Kötetünk célja megfogalmazni, mit tehet az állam a házasságok, családok védelmében. Tanulmányunk be szerette volna mutatni a sokféle kutatást, tanulmányt, amelyek a házasság előtti szexuális élet kárait igazolják, és ebből kívánta levonni a következtetést: a jó házasságok és az egészséges társadalom helyreállítása érdekében egyik első teendő, ismertté tenni a szabad-szex kárait, házasság-romboló hatását, majd ezen elv szellemében képezni a családi életre nevelésre a tanárokat és szülőket, és ezen elv alapján készíteni fel a diákokat a házas életre. Akkor meg fog nőni a jó párkapcsolatok, házasságok száma, javulni fog országunk emberi-egészségi állapota, és meg fog emelkedni nemzetünk népességszáma.